

התנובה

פרשת ילדי טיהרן, רכזה את תשומת לבו של הצבור היהודי בא"י ובחו"ל, במידה בלתי שכיחה, היא הכתה גלים והסעירה את הלבבות בין כל חוגי העם. הסבל הרב שנפל בחלקם, עצם היותם אוד מוצל מכל בית ישראל החרב והשכול בפולין, שארית הפליטה של רבבות ילדים כשרים, שנרצחו בכל מיני מיתות אכזריות, עורר רגשי רחמים ואהבה אליהם, כולם ראו עצמם אפטרופסים עליהם, כמקבלי פקדון יקר וקדוש ורצו להרעיף על הילדים רוב טובה, שתשכיח מזכרונם את סיוטי העבר. הדאגה לגופותיהם הרכים של הילדים, היתה משותפת לכולם ולא היתה שנוי' במחלוקת, התנהל רק וכוז, שהחריף עד כדי פולמוס והפך לבסוף למלחמת תרבות על כוון חנוכם והדרכתם של הפליטים הקטנים. הבדלי הדעות בשאלת הצביין החנוכי של הילדים, היו קיימים רק בא"י, בחו"ל תבעו גם עוזבי התורה, חנוך דתי לילדי פולין. החרדה העמוקה של היהדות החרדית בא"י למראה נתוק הילדים מקדשי אבותיהם, היתה משותפת לכל המפלגות והזרמים בין יהודי חו"ל. אופיני הדבר, שגם המפלגות החלוניות בחו"ל לא עמדו לימין חבריהם בא"י ולא תמכו בעמדתם בשאלת ילדי טיהרן. רק בא"י נשארה היהדות החרדית מבודדת בדרישותי', בגולה הבינו גם יהודים שאינם שומרי תורה, כי החנוך שהאומה היהודית מחנכת ילדים יתומים יכול להיות רק חנוך לתורה ולמצוות, עובדה זו היא רבת משמעות, אלא שלא כאן המקום להרחיב עלי' את הדבור.

חתנובה בארץ

עתוני השמאל נתאחדו כולם למקהלה אחת, המשמעת והמנבלת את החנוך החרדי, בשפה ברורה הכריזו, שהילדים יקבלו חנוך חילוני „הנהוג“ בא"י. בפרק „המזרחי“ ראינו, באיזו מידה צרף גם המזרחי את קולו למקהלה זו. יצוינו לשבח המאמרים המעטים בעתונות הבלתי דתית שהשתדלו להתייחס באופן אויביטיבי אל העניין „הארץ“ מיום ט' אדר ב' כותב מ. ב. ב„רשימת עפרון“:

הרומאים הקדמונים היו רגילים לפנות, על פי מליצת קיקרו, בשאלה זו: „למי מועיל הדבר?“ ושאלה זו מנקרת במוחי זה כמה שבועות — מאז התחילו להתפרסם פרטים מתמיהים על היחס אל „ילדי טיהרן“ מצד המדריכים, מתחלה בטהראן, ואחר כך

בדרך ולבסוף גם כאן בארץ, את המדריכים, שרובם משום מה הם מן „השומר הצעיר“, מאשימים — אם לדבר בלשון נקיה — ביחס לא הוגן אל רגשותיהם הדתיים של הילדים, שרבים מהם קבלו בבית הוריהם בפולין חינוך דתי מובהק, והמדריכים כפלו אותם לעבור על מנהגי הדת, לא רק בענינים ממדרגה שניה כגון גילוי ראש, אלא גם בענינים חשובים מאד, שיהודים חרדים מוכנים למסור את נפשם עליהם, בחינת „יהרג ולא יעבור“, כגון שמירת שבת ומאכלות אסורות. אף אם נניח, שההאשמות בענין זה המתפרסמות ב„קול ישראל“ וב„הצופה“ הן מוגזמות, הרי על כל פנים יש בהן קצת אמת, על פי הכלל „אין עשן בלא אש“, ואף „קצת אמת“ זו דיה, כדי לעורר את השאלה הנ"ל.

באספה בבית מר הופיאן בתל-אביב („הארץ“, כ"ח אדר א') שמענו מפי מרת סולד קריאה אל הישוב — להתנדב ולהמאס את הכספים הירושאים להחזקת ילדי טהראן וגם ילדים אחרים, כגון אלה שבאו מאנגנארי שבשכילם לא תהי' אותה תמיכה בשעור 4 לא"י לילד, הניתנת בשכיל פליטי פולין. ואתה שואל את עצמך: האם אותו הרעש — לדברי גבי סולד — שנתעורר בענין זה עלול להגביר את התנדבות הציבור? אין לנו מספרים מדויקים, מעין אלו של מכון באלוף בארצות הברית של אמריקה, על היחס מצד הישוב אל שנינים שבדת. הרי גם יהודים לא חרדים אינם מסוג אחד. ואם הללו אינם להוטים אחרי חנוך ברוח „אגודת ישראל“ או אף „המזרחי“, הרי עוד יותר אין הם להוטים אחרי חנוך ברוח „השומר הצעיר“ ואף מפא"י. כי מחיני „אגודת ישראל“, ומכל שכן „המזרחי“, עלולים לצאת לא רק חברי מפא"י אלא גם חברי „השומר הצעיר“, מה שאין כן להפך. וימים לא חודים סבורים: אדרבה, יקבלו הילדים חנוך דתי, כדי שאף אם יתפקדו וישתחררו ממנו ברכות הימים, יישאר בהם משהו — ריח תורה ויראת שמים, בחינת „המאור שבתורה“ לפי לשון הקדמונים.

אפשר שלא להסכים להשקפה כזו, אבל ההשקפה משפעת על הכיס, שבכלל לא בנקל הוא נפתח לשם תרומות ונדבות. וכך הוא המצב גם בצבור היהודי הגדול שבאמריקה. לפני כשנה בא מר י. מרמינסקי — חבר מפא"י ושליח ה„הסתדרות“ מארץ ישראל — ופרסם בעתונות היהודית באמריקה מכתב, שבו ספר על הזהירות שלפיה נלהגת ה„הסתדרות“, ביחסיה אל הרגשות הדתיים של חבריה. לא חשוב הדבר, אם זהירות זו מתממשת באמת בחיי המציאות או לא; חשוב, ששליח ה„הסתדרות“ ראה צורך לעצמו אף באמריקה להסכים את הדבר, כדי שלא לדחות יהודים חרדים למחצה ולשליש ולרביע מלהשתתף במגביות לטובת ארץ-ישראל. ובשעה זו ראינו גם כאן בארץ, שה„הסתדרות“ הסכימה להכניס לחוקת לשכות העבודה הכלליות סעיף, שבשכבות וימים טובים לא יערכו אסיפות כלליות, כדי שיוכלו להשתתף בהן גם חברים דתיים.

אני קורא את כל דברי הפולמוס מסביב לענין זה ואני נזכר את מאמרו של אחד-העם („גולל חדש“, עמ' 7, ג) שנכתב נגד ריינאך, אחד מגדולי העסקנים של יהודי צרפת (היה גם חוקר מפורסם), שפרסם שורת מאמרים לפתרון שאלת היהודים בארצות מזרח אירופה. ריינאך הציג רק שני דברים קטנים: ביטול השבת והיתר אכילת בשר חזיר... ואחד העם, כידוע, לא היה קלאריקל כלל וכלל והרי „השומר הצעיר“ מגשים הלכה למעשה את שטת ריינאך, אלא שאין אתנו כיום אחד-העם חדש להלחם בשיטה זו...

ואני נזכר עוד — את ביהדותומים הגדול שבעיר אודיסה עיר זו לא הצטיינה ביותר בחרדות (תעיד המימרא: „שבע פרסאות מסביב לאודיסה בוערת אש הגיהנום“),

אבל במוסדות הצבוריים היתה נשמרת המסורת. בית יתומים זה היה מקבל מחצית תקציבו מאת הצבור — מן הקהלה, ומחציתו השניה — מתרומות של גבירים, נדבנים פרטיים. והועד המפקח כלל באי כח שני הצדדים. וכותב הטורים האלה, כבא כח ועד הקהלה בועד המפקח, יודע את הדברים ממקור ראשון: רופאים ומתנדבים ועורכי דין מפורסמים השתתפו בועד המפקח — ובבית היתומים היה בית־תפילה וכל הנערים היו מתפללים שלש פעמים ביום, יחד עם המחנכים, וכשהמנהל היה פנוי — היה גם הוא בא לתפילה. ואין צורך לומר, שהכל היה מתנהג בכשרות ושבת היתה נשמרת. ואע"פ לי את האגרונום מר א. זוסמאן (קצת בנחלת־יהודה). בית־היתומים יסד גם חוג חקלאית, בית־ספר ללמד עבודת האדמה את היתומים המבוגרים — ומר זוסמאן היה מנהלו (החוג היתה מחוץ לעיר). וגם החוג היה בית־תפלה וכו'. והועד המפקח התנהג לפי הכלל הזה: אנו אפיטרופוסים של היתומים. נקנה להם, בהיותם בבית היתומים, חנוך כנהוג לפי המסורת היהודית, ולאחר שיתבגרו ויצאו מבית היתומים יהיו בני חורין לבור להם את דרכם בחיים כרצונם.

אלא מה שהיה "עיקר" בשביל העסקנים הציבוריים בגולה — אינו אף בגדר "ספל" בשביל עסקנינו כאן בארץ.
 "למי מועיל דבר זה?"

ב"הבוקר" מיום ג' ניסן תש"ג כותב במאמר המערכת י"ן "על האפיקורסות":

אין להסתיר יותר את הדבר. ולהפך, נדמה לנו, כי צריך להתריע עליו כמו על תופעה מזיקה: אנו עדים לתגבורת האפיקורסות בהווי שלנו, לגידולה של כפירה מדעת ובזדון, בתור אחד היסודות של החיים הצבוריים. עקב הפולמוסים שנתעוררו בקשר לעלית הילדים מטהראן, עקב הויכוח באספת־הנבחרים מסכים לתקציב הרבנות הראשית, עקב חכומים שונים בשטח החינוך ובית־הספר, — מתבלט יותר ויותר האופי האפיקורסי שמקבל הדור הגדל בארצנו. אין אנו דוגלים ביתוד בשם הדת ואין אנו אומרים לצאת כאן בדרישות להקפיד בשמירת המצוות. על מקומה של הדת בחיי העם היהודי נכתב ונדרש הרבה, ואין העתונות היומית במה רצויה ומתאימה לחכומים מסוג זה. אבל איך שיהיה יחסנו לשאלה זו, איך שנהיה "חפשיים", לפי מושגיהן של המפלגות הדתיות — הרי איננו יכולים להסכים הדעה, שעם ישראל דוקא ייהפך לעם בלי איל, בלי מסורת, ובלי יחס כבוד לקנינים מקודשים במשך אלפי שנים. איננו יכולים להסכים, לכך, שדוקא בישוב הארצי־ישראלי תישכח השבת, או ייעלם בית־הכנסת, או לא יהיה זכר לחגים ולמועדים של העם היהודי. אמנם היו תמיד יהודים, שלא נזהרו בכל דיני השבת לדקדוקם, אבל אפילו האפיקורסים ההם היו נרתעים לאחור, אילו אמרו להם שמרשהוא רוצה לבטל את מוסד יום השבת לגמרי. והרי אין לנו לכח, כי דוקא כאן, בישוב העברי שלנו, שצריך לשמש גרעין לאומה הקמה לתחיה, יש זרמים השואפים לחנך את הדור ברוח של אדישות, — וגם התנכרות מוחלטת, — לשבת זו ולכל מה שיש לו שייכות לתי־ישראל.

פרשת ילדי טהראן היא פרשה אפיינית בנידון זה. אם נסתכל יפה בפרשה זו יש לנו באמת לקרוא: בושנו מכל עץ! האם העם הפולני שהביא הנה מטהראן את הילדים הפולנים העובים והמיותמים, עמד אף רגע לפני הפרובלימות שאנו נתקלים בה? — האם לא היה ברור, למשל, למחנכים הפולנים, כי הילדים שנמסרו לרשותם

צריכים לקרוא פסוקי-ספלה בכל יום, ולבקר בכנסיה הקתולית ביום א' בשבוע, לכל הפחות? והלא גם בין הפולנים יש בודאי חפשי-בדעות, ואולי גם כופרים בעיקר, שאינם מבקרים בכנסיות. אבל מה שכל אחד רואה היתר לעצמו, בתור יחיד, אינו אומר להתיר לצבור כולו. אין עדיין שם כאלה הדורשים את הכפירה כבסיס לחי עם וכלל. אדרבה, דווקא הדת המשותפת מחזקת את הליכוד הפנימי, והתקוה בימים קודרים, שהישועה בוא תבוא. ואולם בינינו יש כאלה הדורשים בכל חוקי, שהלדים שנאספו ע"י העם היהודי יחונכו בפירוש ברוח אנטי-דתית ואלה שמציגים את הדרושה הזאת מדברים דוקא בסול רב ואדיר.

אין זה סימן טוב לאומה, אם רוח-פרצים כזו עוברת בתוכה דוקא בימי אסונות וקטסטרופות שלא היו כמותן. בחייו של כל עם יש תקופות של אישיות לאמונה, וגם לפעמים תקופות של בעיטות להכעים בכל מה שהי' מקודש. אבל תופעות אלו היו דוקא בימי שובע ושפע, כשהעושר והאוסר הארציים השכיחו, — או רחשו אל הצד, — את „עניי שמים“, את עניי האמונה והמוסר. ואולם, האם כל כך רב השפע והאוסר בישובנו עד שההתפכרות מוכרחה להשתלט בו? האם אין גורלו של עם ישראל בימים האלה מכריח, להפך, איוו התענדות הרוח דוקא. נטיה לצד האמונה, לצד כל אותם הכחות הנפשיים הגדולים שהנחילו לנו את המושג של „נצח ישראל“? — נטיה זו אינה קלריקלית, אינה אומרת להנהיג מסעות-עונשין בשם הדת, אבל אינה יכולה להשלים עם האפיקורסות הגסה והמטומטמת, הרומסת כל קודש מתוך חוצפה ובערות, המתגנדות בכפירה, הרוצה לשנוי לילדים דוקא, כי אין אלקים בשמים, וכי כל הטוענים אחרת הם או אנשים חשוכים ובוזרים או „כלי קודש“ שפרנסתם על הדת, או צבועים המרמים את הקהל להנאתם. וכמדומה לנו שעל מדוכה זו, מדוכת האפיקורסות הריקה הגסה והחולת ומתפשטת, יש לנו לשבת ולדון הרבה, ובכל כובד הראש.

ב. „הארץ“ במאמר המערכת מיום כ"ג ניסן כתוב בין השאר:

אין צורך לספר לקוראי „הארץ“, שכל סידרי העליה מטהראן נתקבלו בחוגים רחבים בישוב — לא-חרדים כחרדים — בבקורת רבה. דתה דרישה שתערך חקירה ואם הדבר לא יצא עדיין לפועל, הרי האחריות לכך חלה על דרכי-עבודתה הכלליים של הנהלת הסוכנות בירושלים.

מן היום הראשון לפירסום הידיעות על הגעשה בענין הילדים-הסליטים היה ברור, שמפלגותינו הצדות נפשות, ומוסדותינו הנתונים בידיהן, מכניסים את עצמם ואת כולנו בבז. על האנשים הטובים האחראים למה שקרה, למצוא עכשיו מוצא מבין זה.

והרי „הארץ“ ו„הבוקר“ שני עתונים מנאמני הסוכנות הם, אלא שהשעורירי הגיעה לממדים כאלה, שאף הם נאלצו להגיב במאמרי מערכת עלי.

מיותר יהי' להדגיש את סערת הרוחות, שקמה בקרב היהדות החרדית, למשמע הידיעות על הגעשה בילדים, בטיהרן, במחנות ועל המזימות להעבירם על דתם. לא רק היהדות המאורגנת באגו"י, אלא כל היהודים החרדים, גם אלה שכל ימיהם עמדו מרחוק לעניי הכלל, נודעו במצפונם והתלקטו סביב עסקני אגו"י, אשר אותם ראו מתמסרים לענין הנשגב והקדוש הזה. אגו"י לא התפקה בהצבה מלולית ובמחאות, ראשית מעשי היתה הקמת „מפעל ילדי ישראל“, אשר מתפקידו

להכין מקומות קליטה ומדריכים בשביל הילדים העולים. ביום ט"ו שבט תש"ג פרסם הוועד הפעיל העולמי של אגו"י את הכרוז על יסוד המפעל:

השואה האיומה, שירדה עכשיו על עם ישראל, מצאה את ביטויה הגורא ביותר ביסורי ילדינו ועוללינו. הצורך הגדול, שלא קם כמותו על העם היהודי, מיום היותו לגוי, מבקש לעקור את הכל: את ילדינו ואת טפנו. כוחות מלכות הרשעה היא להשמיד, להרוג ולאבד הם ושלום את כל העם: את הילדים, את החינוקות ואת הנוער, אין מלים בלשונם של בני אדם, היכולות לתאר את יסורי ילדי ישראל, נהרגים ונשחטים באכזריות איומה לאלפים ולרבבות. מאות אלפים גורשו בתנאים נוראים והם סובלים רעב וקור, מתחבאים ביערות, מסתובבים בדרכים נשמות הובלו לארצות רחוקות בצפוני ובמזרחי של העולם.

בזמנאם ובהאצלם הרוחנית של האדמורים והרבנים גדולי וצדיקי דורנו נוסד: מפעל למען ילדי ישראל שעליו אנו מכריזים ומודיעים בזה לשוב העברי בארץ הקודש ולכל תפוצות ישראל בארצות הגולה.

מפעל זה של היהדות החרדית יטפל בהצלת ילדינו, בחינוכם המסורתי יהיה אם ואם ליתומים, יאג לכל צרכיהם הגשמיים והרוחניים.

חובה קדושה מוטלת על עם ישראל, על הציבור כולו ועל כל פרט ופרט, להציל דור אומלל זה של ילדינו ליהדות הכמקורית. זוהי חובה קדושה, שהשפעתה תהיה גדולה גם לעתיד, לדורות הבאים. אנו בכאבנו, באבלנו כל אחד ואחד על הנפשות היקרות לנו, מצוה עלינו להתרום מעל כל כאב פרטי ולהציל את העם ובפרט את ילדיו, ולא את הנפשות בלבד, אלא גם את דוח העם — רוח ישראל סבא, רוח התורה, אותה רוח שפעמה בלב אבותיהם הקדושים של ילדינו היקרים רוח יהדות פולין וליטא, הונגרי ושארארצות אירופא הכבושה והרמוסה. ובזכות מצוה קדושה זו ירחם ה' על עמו נחלתו וישלח לו ישועה קרובה וגאולה שלימה.

האדמורים: מגור, טשורטקוב, סדיגורה, פשישל, זלוטופולי, הגאונים: בעל חזון איש, רבי איסר זלמן מלצר, הרב מברסק, הרב מפונבז' הרב מפרשבורג, הרב מלוצק, הרב-מרקוס מחיפה, הרב כץ מפ"ת, הרב פינקל ראש ישיבת מיר הרב סרנא ראש ישיבת חברון וכו' וכו', היו הראשונים שהרימו את תרומותיהם למפעל ועדדו את הקהל להתגייס לעזרתו. התקיימו כנוסים מיוחדים של ארגוני הנשים, והנוער האגודתי, אסיפות פומביות, שכנסו המונים בכל ערי הארץ ומושבותי, בכל מקום מחו הגאספים נמרצות נגד מזימותי של הסוכנות ויחד עם זה נתנו ידם למפעל ילדי ישראל. בפרק הקודם מסרנו סקירה על מקומות הקליטה שהקים המפעל, העומדים ריקים מילדים.

ביום ב' אדר ב' התקיים בת"א במשרד אגו"י כנס רבני ארץ-ישראל שהי' מוקדש לענין ילדי טיהרן בו השתתפו כמאה רבנים, אדמורים וראשי ישיבות. לאחר דיון ממושך וגבית עדות מפי הילדים העולים, נתקבלו ההחלטות הבאות:

הכינוס של אדמורים ורבנים וראשי הישיבות מכל ארץ-ישראל קבל בזעזוע נפשי דוח על מאות אלפי הקדושים והטהורים שנהרגו על קדושת שמו יתברך בכל ארצות אירופא, על חורבן מרכז היהדות מקדשים מעט היכלי התורה והישיבות הקדושות. ארץ על תכסי דמם, הוי מי יתן לנו תמורתם.

אומות העולם נשארו באדישות לנוכח השפוכת דם עוללים וישישים. הסתפק במחאות ועוד טרם הצילו גם נפש אחת מישראל. אחינו כל בית ישראל שוא תשועה אדם, אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, כי לא כלו רחמיו הוא יחיש לנו את ישועתו ויבאלנו גאולת עולם. נלמד מאותות הימים הנוראים האלה, נשבעה אליו בכל לבבנו נשמור תורותיו ומצותיו נחנך את בננו ובנותנו ברוח ישראל סבא, כי אין לנו שיעור רק התורה קזאת.

הכינוס מכריז: מאז מעולם היה חנוך ילדי ישראל מסור בידי הרבנים נושאי דגל התורה. והיראה וביחוד חנוך היתומים המסור לבית דין אביהם של יתומים. ועל כן מצאנו חובה להפסיק את החלטות דלהלן:

א. כינוס הרבנים קבע שנאשרו אצלו הידיעות על דבר המעשים המחפירים של המדריכים בטיהור ועל האניה בדרכם לארץ שהתעוללו בילדים הפליטים האומללים והכריתום לחלולי הדת כגון לאכילת טריפות, חלול שבת ויום הכיפורים, מניעת אמירת קדיש, נחמתם היתומה של יתומים ובלעגם נגד קדשי ישראל. הכנוס מדגיש שזוהי מלחמה גלויה נגד דת ישראל ואינקוויזיציה גוראה, ומוחה בכל עוז נגד משלחיהם — המוסדות שהעמידו מדריכים עוקרי דת כאלה.

ב. כינוס הרבנים רואה בסדור מחנות המעבר גם בסביבות מחללי כל קודש בהכנסת המדריכים הפושעים מטיהור בצירוף מדריכים מקומיים מפרי דת בשיטה ובזיון, המשך למגמת ההעברה על דת. ותובע להרחיק את כל המדווחים והמסיתים האלה מתוך המחנות. אל תגזו במשיחי.

ג. כינוס הרבנים בשמעו שרוצים לברר ולחלק את הילדים לדתים ובלתי דתים, קובע על פי דעת תורה של מצות ושננתם לבניך וגו' — שאסור לעשות ביורורים כאלו. עול פי דין תורה חובה לחנך את כל הילדים בין לתורה ובין למלאכה בדרך התורה והמצוה. הרבנים מדגישים שאחריות החנוך של הילדים היתומים מוטלת על שכמם של הרבנים — אבותי דיתמי, ועפ"י הוראותיהם יתנוכו הילדים על ברכי התורה והדת כפי החנוך המקובל מאבות אבותינו מדורי דורות.

ד. הכינוס קורא לכל רבני הארץ ובני הישוב להצטרף להחלטתו להציל את הילדים האומללים הללו ממסעה רוחנית למסרם לחנוך תורני ולעורר על כך את דעת הקהל בארץ ובח"ל.

ילדי טיהור הם ראשונים לרבבות יתומים הפזורים בכל רחבי ארץנו אשר יבואו בע"ה אחריהם לארץ הקודש. כתינוק בימי החורבן הבית אף הם משמיעים לנו בימי חורבן זה: מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבונונים הלא ד' זו חטאנו לו! החנוך התפשי הוא השורש הפורה ראש ולענה לכל הידידה הרוחנית בדורנו — מקור השואה שירדה עלינו. בזכות תינוקות של בית רבן שיחוננו על ברכי התורה ירפא ה' את שכרנו וישלח לנו את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

הכינוס פונה אל כל הישוב בארץ וביחוד אל המוסדות המספלים בסדור הילדים להטות אוזן לדרישותינו הנ"ל ולמנוע ברגע אחרון מלחמת דעות קשה בין אחים לאחים אשר אחריהם מי ישער. המצב האיום של עם ישראל תובע מאתנו אחדות ושלוה.

ה. הכינוס מביע את תמיכתו המלאה „למפעל למען ילדי ישראל“ שהוכרו על ידי הוועד הפועל העולמי של אגודת ישראל ופונה לכל הרבנים, העסקנים להתמסר בכל כוחם ומרצם להצלחת המפעל הנ"ל אשר הצלת נפש הילדים תלויה בו.

ו. הכינוס לאחר שקבל דו"ח על פעולות הוועד הפועל העולמי של אגודת ישראל ולהצלתם הרוחנית של הילדים מאשר את כל צעדיו ודורש ממנו להמשיך ולעמוד על המשמר.

ז. הכינוס מביע את שביעת רצונו מעבודתם המסורה של תלמידי הישיבות וארגוני הנוער האגודתי השונים וממריץ אותם להמשיך גם להבא בפעולתם זו.

הכנוס בחר בוועד רבנים לענייני הילדים העולים בהרכב הבא: האדמו"רים מגור, מטשורטקוב, מסדיגורה ומפשמישל. הרבנים הגאונים בעל חזון איש, הרב מבריסק, הרב מפוניבז, מפרשבורג, מלוצק, מקרניץ, מלכביץ ומזרינברג. ראשי הישיבות ממיר, מלובודקה, מסלונים.

בני הישיבות פרסמו את הכרזת הבא:

זעקת קודש

בשם אלפי צעירים בני ישיבות הגנו מוחים בכל חוקף נגד המזימה השטנית להעביר על דעתם ודתם את ילדי הקדושים שעלו ארצה בימים אלה רובם ככולם מבתיים חרדים, שבמסירות נפש שמרו על מסורת אבות במשך ימי גלותם.

מרגישים אנו אחריות מרובה במה שנוגע לעתידם של חניכי תורה אלה, ביחוד נוכח הסכנה האורבת לעתידם הרוחני מהשפעת מחנות המעבר, שבהם מתחללים ערכי קודש ותורה, והעובדה שמבין מאה ועשרים מדריכים נחשבלו רק שבעה השוקדים על צביון החינוך המקורי כראוי ליהדות פולין.

אנו דורשים נמרצות, שהילדים ייחסרו ללא דיחוי ליד מחנכים חרדים ומדריכים... כרצונם ורצון הוריהם הי"ד, וידים זרות לא יגעו בקודש למעול בפקדון אמונים.

יחד עם זה הגנו מצהירים גלוי כי נקום כאיש אחד להציל ילדינו לתורה ולתעודה.

תודעוץ ארץ-ישראל והעולם כולו.

מוכנים אנו ללחום את מלחמת התורה עד כי יצא לאור משפט ה'!

תלמידי הישיבות: עץ-חיים; שפת אמת; תורת חיים; חברון כנסת ישראל; כנסת יצחק קמניץ; בית יוסף; פתח תקוה, פ"ת; היכל התלמוד, ת"א; קול תורה; בית יוסף צבי; חיי עולם; תורת אמת.

ביום תענית אסתר התקיים בירושלים כנוס גדול של בני הישיבות וראשיהם, אף הוא מוקדש להצלת ילדי טיהרן מחנוך של כפירה.

הכנוס נקרא בהסכמת גדולי התורה בארץ, בהשתתפות חניכי ותלמידי הישיבות: עץ-חיים, חברון, ישיבת פתח-תקוה, שפת-אמת, חיי-עולם, בית יוסף-צבי, היכל-התלמוד, מרכז-הרב תורת-חיים, תורת-אמת, חתם-סופר, כתב-סופר, שבט-סופר, מאה-שערים, כנסת-בית-יצחק דקמיניץ, בית-יוסף דנוברדוק, אוהל-תורה, מכון הרי"פישל, תפארת-צבי, מקור-חיים, מרכז בית-יוסף ת"א, ישיבת בית-

יוסף דנוברדוק בני ברק, כולל עץ-יוסף, כולל נחלת-שבעה, כולל עטרת-יוסף תל-אביב ומשלחות מהרבה ישיבות בכל ערי הארץ.

את הכנוס עטרו בהשתתפותם ונוכחותם ראשי-הישיבות, גדולי-התורה, הגאונים: ר' איסר זלמן מלצר, ר' עקיבא סופר, ר' יעקב משה חרלפ, ר' יוסף כהנמן מפוניבז', ר' אליעזר יהודא פינקיל ממיר, ר' שבתי יגל מסלונים, ר' יחזקאל סרנא, ר' אשר זאב ורנר הגאב"ד ור"מ דטברין, ר' יחיאל מיכל טיקוצינסקי, ר' יעקב הענין סנקביץ, ר' אלי' דושניצר מפתח-תקוה, ר' משה ליב שפירא, ר' יעקב יצחק וכטפויגל, ר' ישעי' וינוגרדא, ר' משה ברינשטיין, ר' נתן רענן, ר' הלל ויסקינד, ר' אהרן וינשטיין, ר' שמואל איידלזק מת"א, ר' משה חברוני, ר' אליעזר מנחם שך, ר' אהרן חדש, ר' מתת' שצוגל בני-ברק, והרבנים: ר' יהושע הורודנר, ר' מאיר קרליץ, ר' ישראל משה סלומון מחרקוב, ר' משה חסקין מפרי-לוקי, ועוד הרבה מגדולי התורה. כמו כן הרב י. מ. לוינ בשם הוועד העולמי של אגו"י. נתקבלו ברכות מעם האדמו"ר מגור הרה"ג דושינסקי הרה"ג הרצוג ועוד. לאחר נאומיהם של הגאון רבי איסר זלמן מלצר והגאון מפוניבז' וגבית עדות מפי אחד מילדי טיהרן ודיונים מקיפים נתקבלו ההחלטות הבאות:

(א) הכנוס הארצי של לומדי וחניכי הישיבות, בראשות ראשי-הישיבות גדולי התורה בארץ, המציג את אולפני המדרש, מקדשי התורה, שארית מחמדנו אשר הותר לנו אלקים לפליטה שמע בזעזוע נפשי את הידיעות המחרדות על מות רבבות אלפי הקדושים והסתורים ד"י, שנהרגו ונרצחו באכזריות איומה על קדושת שמו יתברך בכל ארצות אירופה. ארץ ארץ אל תכסי דמם!!! השאננות האופסת את אומות העולם לנוכח הרציחות ההמוניות, הגמשכות והולכות בהמוני ישראל, היא הקוראת לנו: עם ד'! אל נבטח בנדיבים, שוא תשועת אדם, נשוכה בכל לבנו אל ד' ותורתו, והוא יחיש לנו את פדותנו הנצחי.

(ב) הכנוס מקדם בשבח והודי לצור ישראל, גואלו ומגינו בעת צרה, כברכת אחים חמה מעמקי הלב, — את אחינו הצעירים האדומים המוצלים משארית פליטת ישראל הניתן למשיסה, אשר בעזרת ד' זכו הם וזכינו אנחנו לראותם פה אתנו בארץ.

(ג) הכנוס שמע בזעזוע נפשי את הידיעות המחרדות על המעשים האיומים של המדריכים המתעים בילדי הקדושים בהיותם בטיהרן, ועל האנ"י בדרם לארץ, וכל שיטת הסטול — במחנות בארץ — ומכריו שזו היא כונת זדון מתוכנת לשרש כל קדוש ויקר מילדי ישראל, ומביע את מחאתו הנמרצה נגד התנהגותם המחפירה ונגד המוסדות שהעמידו מדריכים מתעים.

(ד) הכנוס קובע—שיהדות פולין בדרכי חנוך בני' הן החנוך לתורה, והן למלאכה ומקצועות אחרים, שמרה והקפידה תמיד על אגידה ספוגה תורה ויראת-שמים שלימה, חנוך שלם כזה מוכרח איפוא להתן לילדיהם, בהתאם לזה אנו דורשים במסגרת, שחנוך ילדי טיהראן שהגיעו אלינו ארצה, וכל אלה שעוד יבואו בעזריית — צריכים להמסר להדרכתם ולפקוחם של גדולי התורה מאורי-האומה מפליטי הגולה, כמו האדמו"ר מגור והגאון מבריסק שליט"א ועוד, שרק הם אבותנו דיתמי נהנו ורק להם רחש לב יהדות פולין אימון גמור בכל הנוגע לחנוך בניהם.

(ה) הכנוס רואה את גדולי התורה בארץ ובכל מקום שהם כהאחראים היחידים לשלומם הרוחני של הילדים האלה, ושל כל אלה אשר עוד יבואו בעזרת ד' וסונה

בקריאת אזעקה אל כל גדולי התורה בכל מקום שהם אל דמי לכם ! שתפו פעולה ועמדו בדאגה מתמידה לשלימות חנוכם של בני קדושים אלה.

(ו) הכנוס מצהיר — שאך ורק החנוך המסורתי, העתיקימין, הוא שהי יסוד קיומנו, על ידו עברנו גלותנו בת אלפים שנה רבת הגבורה, ובזכותה נראה בישע ופדות צמנו במהרה, ופונה אל כל המספלים בשאלת חנוך הילדים להעמיד את עצמם תחת ראשותם של גדולי התורה ולעזור להם להציל את הילדים ממטיעה רוחנית נגד תורתנו הקדושה, ורצון אבותיהם — הקדושים, אשר דמם צועק אלינו, אל תחטאו בילדינו שמסרנו לכם לחנוכם ברוחנו !!!

(ז) הכנוס פונה לכל השרידים המחזיקים בעמודי התורה והיראה, להעמיק חשוב בעומק הטרדרי הנוראה לנוכח סכנת הכליון הרוחני המרחף על שארית ישראל ח"ו, בהרס בתיהוצר, הישיבות הגדולות, יסודות התורה, הקדושה, והאמונה המסורה בעם הקדוש להגדיל ולהרחיב בזמן זה ביתר שאת פעלים לתורה, לשמש מאורות עזו, אמונה, עידוד, ובטחון ולהמוגי עם ד' אשר עיפה נפשם להורגים.

(ח) כנוס בני הישיבות מכריז ! תשמע מכאן הקריאה והאזהרה באזני כל קהל ישראל יושבי ארצה והעולם היהודי כולו בכל ארצות פזוריו, לכל אלה האוחזים בפקדון אמונים זה : ילדים אלה לא ילדי הפקר הם !!! וכל מעילה באמון תזעזע ותערעש את כל העולם היהודי הכואב, וכל גדולי וחסידי אומות העולם כולו : נשבענו אמונים : אף כי מסגרתנו קשורה בהיפלי התורה והמסור, משום עת לעשות לד' הפרו תורתך, נמצא עוד הדרך להזעיק ולהסעיר את כל לב רגש, אשר עוד רוח אנושית בקרבו, לקיים במלואה את צוואתם היחידה של הקדושים.

וזה דברנו לאחים צעירים שביגולה ! שמענו אף ראינו את כל פרשת עלילת גבורתכם הנפשית, והנסיגות הקשים בהם התנסיתם והנכם מתנסים בחיי יום יום, לא הובישה — גבורת קדושת חייכם את תפארת מסורת אבותיכם הקדושים, בחייהם ובמוחם, עליכם — גאחתנו תפארתנו, לכו בכחכם זה, ובזכותכם אנו נגאלים.

כך סמכו גדולי ישראל ובני הישיבות, אנשים הרחוקים מכל גישה מפלגתית, שאינם זזים מאהלה של תורה, את ידיהם על פעולותי ועמדתה של אגו"י. בהתאם לדעת אגו"י ובנגוד לדעת המזרחי, הדגישו אף הם, כי יש למסור את הפקוד על חנוך הילדים לידי גדולי ישראל וכי אסור להשאיר לילדים גם בגיל למעלה מארבע עשרה שנה את זכות ההגדרה העצמית ביחס לכוון חנוכם:

ביום ט' אדר ב' פרסם הוועד העולמי את ההצהרה הבאה:

הידיעות האחרונות על ההשמדה המחרידה של יהדות אירופה המספרת בצפוני הצר הצורר, שחיקת האלם של העולם כלפי צרות ישראל, העדר כל פעולת הצלה ממשית למרות כל ההפגנות וההצהרות, העמידו אותנו בפני מצב, שהכל רואים בעין ממש, שנעלו כל הדרכים הטבעיות להצלה: אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. הדבר מחייב אותנו להסיק את המסקנות לתשובה צבורית, להתקרב יותר ויותר אל צור ישראל ונאלו, לשפר דרכי חיינו וזכראש וראשונה את החנוך, שאלת החיים והעתיד של עם ישראל.

בתוך תבערת השעה נוצצה נקודת אור, ילדי הפליטים שהחלו לעלות לארץ, אודים מוצלים מאש התופת הנאצית, ביניהם אלף ילדי טהראן, רובם ככולם ילדי קדושים

פולין, בני הורים חרדים, שעברו בכור הברול של נדודים ויסורים ונשארו בנים נאמנים לצור מחצבתם ולמורשת יכות.

עוד בהיות הילדים בטהראן, עוררנו על הנעשה שם בילדים, על ההזנה במאכלות אסורות והרחקת כל השפעה דתית מסביבם, בקשנו הסברות ושפור המצב, דרישותינו לא נתמלאו עד שהגענו למצב הנוכחי.

הילדים הגיעו לארץ, הישוב קבל אותם בשמחה והתלהבות, הם סדרו במחנות מעבר, אבל עד מהרה התבלטה המגמה להרחיק את היתומים האלה ילדי היהדות החרדית מפולין מחיק התורה והדת. הילדים נמסרו ליותר ממאה מטפלים ומדריכים, ברובם המכריע חפשים. ביניהם גם ממדריכי "השומר הצעיר" הממיתים כל רגש דתי בקרבם ומנתקים אותם בזרוע מחיי תורה ומסורת.

למטרה זו משתמשים בכל האמצעים בדברי ליטוף, מתק שפתים והבטחות מזה, ובמשטר כפיה אנטידתי מזה, מתאמצים לסתום כל סדק של השפעה דתית על הילדים. חומר מגוון נצטבר בידינו להוכיח את זה.

היהדות החרדית נודעוזה לשמע ההתעללות ביתומים אלה על ידי מדריכים מתעים כאן בארץ הקודש, במקום שהילדים והוריהם קח, שיתנו להם להתחנך חנוך יהודי מסורתי ולא יכריחום לחלל קדשי ישראל וקניגי האומה.

בשים לב לחומר השעה שאינה כשרה לריבאחים נסינו בכל דרכי המשא ומתן. נציגי אגודת ישראל העולמית והארצישראלית דרשו ותבעו לא למעול בפקדון הקדוש שלקחה לידה, לא להתנכר לנפש הילדים שהם רובם ככולם דתיים ולא לזלזל ברצון הוריהם הקדושים, שזו היתה תקותם האחרונה להקים אחריהם דור ישרים, שילדיהם יתנוכו ליהודים נאמנים לה' ותורתו.

עוררנו השכם והערב על הנעשה במחנות. זעקנו זעקה גדולה ומרה, "אלי תחטא בילד"!, לדאבונו לא מצאנו אוזן קשבת. המשטר האנטידתי במחנות המעבר הולך ונמשך, המדריכים התועים והמתעים ממשיכים בשלהם, וכל יום ויום שהילדים נמצאים במחנות, סכנת טמיעה רוחנית מרחפת עליהם וכל זיק של יהדות הולך ונעקר מלבם.

דרשנו שלא תהיינה מחזות מעורבים והורכה מעורבת, דתית ובלתי דתית, דרשנו לאשר מחנות גם לאגודת ישראל ואף מחנה אחד לא אושר.

דרשנו לפחות מדריך אחד מאגודת ישראל בכל מחנה, שהוא, כאין וכאפס לעומת מאה מדריכים ומטפלים, שהם ברובם המכריע חפשים, ועד היום לא נתמלאה דרשותנו. היחס היה יחס של השתמטות על כל החזית. דחו אותנו, באמתלאות שונות, כגון שאין לנו מקומות קליטה מתאימים, סדרנו מיד מקומות קליטה מצוידיים ועשינו כל ההכנות הדרושות, בכל זאת לא נענו לנו, וה"אני מאשים" של היהדות החרדית כבד מנשוא.

מצפוננו נקי! רצינו ורוצים אנו גם עכשיו למנוע ריב אחים בישוב בשעה שאנו זקוקים לאחדות ושלום; וברגע האחרון אנו פונים: אל נא אחי תרעו! דם ישראל הנשפך כמים תובע, לא להרחיב את תהום הפרוד, ומעומק לבנו הפצוע על שונאת חם המפעפעת בישוב. אנו קוראים אליכם לשנות את יחסכם ליהדות החרדית בארץ ישראל ודרישותיה.

היהדות החרדית התעוררה, תבעה, דרשה, התמרמרה אבל הבליגה עד עכשיו על רגשותיה, ואם ימשיכו לזלזל בדרישותיה לא נוכל לחשות, ואת העולם היהודי נזעזע

נגד האינקוביציה החדשה להעביר את אלף יתומי סהראן לתנוך חפשי שאין בו תורה ויהדות, חנוך המתנגד בהחלט לרצון הורי הילדים החיים והמתים היידי.

היהדות החרדית לא תשלים הפעם עם עובדות, היא לא תתן לבצע את גזילת הילדים מחיק הרוחני של אבותיהם שמסרו נפשם על קדוש השם ותלחם בחרף נפש על חנוך ילדי ישראל על אדמת ישראל ברוחה של תורת ישראל.

אין כאן ענין של ילדי סהרן גרידא, זהו ענין של הצלת נפשם של מאות אלפי הילדים שימשיכו לעלות לארץ ונוגע לבבת עינה ועתידה של היהדות.

יוכיח הישוב את תשובתו על חורבן הגולה על ידי חנוך מסורתי-חרדי לילדים פליטי החרב! אל יתעלם מנפש הילדים, מפקדון הקדוש שמסר לידו על ידי הוריהם, ויציל את נשמותיהם של היתומים בני הקדושים מחורבן רוחני!

אגודת ישראל רואה בהצלת הילדים הפליטים בשביל התורה והיהדות, צעד להחשת הגאולה ופדות לעם ישראל ולארץ-ישראל.

אנשי הסוכנות ובתוכם מנהיגי המזרחי לא שמו לב לדרישות הצבור החרדי, התעלמו מחוות דעתם של גדולי ישראל ההתעללות ברגשותי' של היהדות התורנית נמשכה, עד שהגיעה לשיאה בחלוקת הילדים. ביום י' ניסן פרסם הוועד"פ העולמי של אגו"י את ההצהרה הבאה:

המו"מ של אגודת ישראל עם הסוכנות היהודית, שנמשך שלשה חדשים לא הביא לידי תוצאות. הבטחותיה המרובות להקדיש הבנה לדרישות אגו"י לא נתמלאו, והיתומים מסיהראן פליטי התופת נמסרו ברובם הגדול לחנוך חפשי, חנוך שאין בו תורה ויהדות בנגוד למחאותיה של היהדות החרדית ובנגוד לרצון הוריהם הקדושים היידי. הרחקת הילדים מהדת, ההסתה השיטתית נגד אגו"י החל מסייהראן ועד עכשיו נשאו את פרים ואת אשר יגורנו בא לנו!

הסוכנות שלחה את שליחיה עוד לסייהראן להרעיל את הילדים בהפקרות דתית. בבואם לארץ סודרו במחנות מעבר חפשים תחת המון מדריכים עוזבי תורה. מחנות אלה שהיו מיועדים לנופש הילדים, נהסכו לקני תעמולה נגד הדת, יש בידינו הוכחות ועובדות על העברת הילדים מהדת בעל כרחם. המדריכים מכל הזרמים גרמו אנדרלמוסאי בנפש הילדים ובלבלו את מחותיהם הרכים. מחאותיה של אגו"י נגד סדור הילדים במחנות המעבר לא נשמעו.

אצל ילדים כאלה, שבעי צרות ונדודים ומבוהלים בנפש ובגוף סדרו „משאל" על „השקפת עולמם" משאל שנהפך למשחק. ילדים בני שש ושבע שנים נשאלו לאיזו מפלגה הם רוצים. אגו"י התנגדה מלכתחלה למשאל מגוחך זה אף בילדים שלמעלה מ-14 שנה ומכשי"כ לילדים למטה מגיל זה, אילו שמעו לקולה של אגו"י בוה, לא היתה באה כל תעמולת הטיורף שגרמה לתוהו ובוהו בנפש הילדים אחרי חדשים שהתאמצו לעקור כל זיק דתי מלבם ואחרי הסיולים הידועים בעמק, אין פלא אם תשובותיהם במשאל היו עדוכות מראש.

למרות ש-80% מהילדים האלה הם דתיים מילדי פולין הקדושים, ולמרות שאגו"י יצגה בפולין את החלק הארי של היהדות הדתית, נמסרו הילדים רובם ככולם לחנוך חפשי ולקבוצי השמאל. לאגו"י נקבע רק מספר מגוחך של ילדים.

בעת צרה זו ליעקב בקשנו התחננו עד הרגע האחרון לא להרחיב את תהום הפרוד לא לחפור תהום בין חלקי הישוב, אבל כל נסיונותינו להבנה עם אנשי הסוכנות נכשלו, והאחדות עליהם.

המנח"ל גם הוא סיע הרבה לעושק הילדים הנוכחי. כל מאמציו להבנה עם המזרחי נכשלו, כל הצעותינו נדחו על ידו ואף ההצעה לועדה משותפת בראשות הרב הרצוג לקביעת הילדים הדתיים בין אגודי המזרחי. מדריכי המזרחי השתתפו בהסתה במחנות נגד אגודי. ומצד המזרחי חתרו בגלוי להמעיט את מספר הילדים לאגודי.

היהדות החרדית המלאה זעם והתמרמרות נגד מסירת יתומי סיהראן לשמ"ד רחוני והרואה בזה תקדים מסוכן לשלשים אלף הילדים שיבואו לארץ, תתקומם הפעם נגד משטר הכפיה על ילדי ישראל. נגד המונופולין שלקחה לה הסוכנות על נשמות ילדי התופת הנאצית.

היהדות החרדית נקראת הפעם לעמוד על נפשה ועל נפש ילדיה. מלחמת החנוך שהתחילה ביהדות עוד לפני חמשים שנה תמצא עכשיו את בסריה המלא. הסוכנות האכיפה עלינו היאבקות זו ואנו נקבלה. הגלות אצל יהודים נתגלתה הפעם בארץ בכל מוראותיה. אינקבייציה נוראה כזו על נפש ילדים קטנים, יתומים ואומללים לא נשמעה מעת היות ישראל לגוי. סרגדיה מכאיבה היא, שילדים שחיו ממשכים להתחנך ברוח הוריהם כיהודים נאמנים יעבירו על דתם דוקא בארץ ישראל, וזה מצד מוסדות המיציגים עצמם כמוסדות הישוב.

קול דמי אחינו צועקים אלינו מן האדמה על נפש ילדיהם! ועל הישוב לפקוח עיניו איך הוא מתגלגל במדרון עד התהום. כל יהודי ימסור לו דין וחשבון על התהום הפעורה לרגליו בעקב הורכים החדשות שהובילו בהם את הישוב.

האם לא הגיעה השעה לחשבון הנפש של הישוב, האם לא נתעורר ברגע האחרון לשיבה שלמה אל מקורות היהדות. מלחמה קשה הוטלה על אגודי להפוך את המציאות האמי המתנכרת לתורת ישראל עד כדי העברת ילדים קטנים על דתם, ללחום נגד מציאות עגומה זו ולקבוע את צביון החיים בא"י על פי התורה ומי לה! אלינו!

בימים קשים אלה לישראל הדורשים אחדות ושלוש. כרו פקיד הסוכנות תהום עמוקה בין היהדות הנאמנה ובין החלונות. התמרמרות הגדולה ורגש האכזבה מצאו את בטויים בוועידה הארצית של הנוער האגודתי שהתקיימה בחול המועד סוכה. הוועידה רבת המשתתפים פרסמה את הקריאה הבאה:

חברים.

הפעם שהסוכנות היהודית בצעה אותו על גבם תרש. היסורים של ילדי סיהראן, יש בו כדי לעזעז לבבות גם בתקופות אימים זו הברדשה וזעזות. החלק הארי של אותם הילדים, אשר גם אנשי הסוכנות הודו כי כמעט כולם בני שומרי תורה הם הופקר לשמד רחוני. בפתאים ובאלמות העבירו ילדים רכים על דעתם ודתם. לאגודי אשר ברשת החנוכית שלה בטולין נתחנכו פי חמש ילדים מכלל בתי ספר הציגים גם יחד, נתנו מבין שבע מאות ילד שלשים.

בשעה זו, בה אנו עורכים אליכם את הקריאה הזאת מתגלעים כבר ילדי הקדושים הייד בחמץ בטריות ונבילות, מחכים אותם לחלול כל קדשי ישראל מחזירים לתוך נשמותיהם ועל כפידה יחס כוז ומשטמה לכל אותם הערכים אשר הוריהם מסרו את

נפשם עליהם, מה שאירע לילדי סיהראן אלו עתיד ח"ו להיות גורלם של שלשים אלף ילדים אשר יעלו בעז"ה ארצה בקרוב.

נוער שומר תורה, אל דמי לנו, הילדים האלה אחינו וחברינו הם, כמונו אף הם נולדו להורים שומרי תורה, כמונו אף הם חונכו לתורה ולמצות. ראו מה עלתה להם היום, בידי הנאצים נרצחו ההורים, בידי אנשי הסוכנות נרצחות נשמות יתומים, הנאצים הפרידו בין אבות ובנים בעולם הזה ואנשי הסוכנות מבקשים להפריד ביניהם גם בזה ובבא. אין ספק כי ההורים היו מבכרים את מות ילדיהם מחיים ללא תורה ויר"ש.

ידינו לא שפכו את הדם הזה, אנחנו את שלנו עשינו, התנדבנו בגוף בנפש ובממון להצלת הילדים, היום עומד מחנה הקליטה שהקימונו במסירות ובמאמצים ריק ושומם מילדים, לא נשכח ולא נסלח להסוכנות היהודית את זאת.

אל מנהיגי אגודת ישראל ובפרט אל מנהיגי פועלי אגודת ישראל אנו פונים הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת, נתקו אותם את כל הקשרים, חדלו מכל משא ומתן, הדירו עצמכם מכל הנאה מהם, שמרו מכל משמר על עצמאותה של היהדות החרדית לדבר ה'. הקץ לכל אשליית, אנשי הסוכנות אויבים מסוכנים הם ליהדות, אתם לא תתכן כל פשרה, מלחמה ליהדות החרדית בהם. עד רדתם.

מדריכי הנוער האגודתי הוקיעו לפני חניכיהם את פשעי אנשי הסוכנות, החדירו בלבם את ההכרה הברורה כי מלחמתנו בציונות על כל זרמיה מהוה המשך היסטורי למלחמת אליהו בנביאי הבעל, מלחמת המכבים במתינונים, מלחמת הפרושים בצדוקים, שגנו לחניכיהם את הסעיף בשלחן ערוך שאומר בשם אבות דר"נ: "שנאת הברית כיצד מלמד שלא יכוון אדם לומר אהוב את החכמים ושנא את התלמידים, אהוב את התלמידים ושנא את עמי הארץ, אלא אהוב את כולם ושנא את האפקורסים והמסיתים והמדיחיים וכן המסרות, וכן דוד אמר משנאך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטס, תכלית שנאה שנאתים, לאויבים היו לי, הלא הוא אומר ואהבת לרעך כמוך אני ה'. מה טעם כי אני בראתי, ואם עושה מעשה עמך אתה אוהבו ואם לאו אי אתה אוהבו".

הפסדנו את מערכת ילדי סיהרן נתגייס למערכת ילדי ארץ ישראל. נצילם לתורה ולמצות, נלכד את שורותינו נחשל את כח ארגונו, תהי' ידנו האחת עושה במלאכה ואתח מחזקת בשלח. מי לה' ולתורתו אלינו, בזכות תנוקות של בית רבן שנחנכם לתורה ולמצות יחיש ה' גאולתנו ואת פדות נפשנו.

הרה"ג ר"א הרצוג אף הוא בטא נמרצות את עמדתו. בכפר נוער דתי נפגש עם הילדים ודבר על לבם לבל ילכו לקבוצ' עוזבי התורה שכנס בשם "מחריבי בית ישראל", על כך באה הצעה באסיפת הנבחרים של הועד הלאומי למחוק את ההקצבות בשביל הרבנות הראשית, מתקציב הועד הלאומי. ב"היסוד" מיום י"ג ניסן הביע הרב הרצוג את דעתו:

בבוקרי במתנות המעבר נוכחתי לדעת משיחותי החסופות עם הילדים מכל הסוגים, שתשעים אחוז ואולי יותר אבותיהם היו דתיים. רובא דרובא של הילדים ספרו לי שאבותיהם בקרו בבית כנסת ואמותיהם הדליקו נרות לשבת. רבים מהם מסרו אפילו על התנוך הדתי שקבלו בפולין. לכן היתכן הדבר להעביר ילדים אלה, יתומים פליטים על דעת קונם ודעת הוריהם ולמסור אותם לידי מקומות קליטה וקבוצים, שבצורה צבורית, נתנו ספר כריתות ח"ו לאלקי ישראל, מקומות ששם אין מלמדין לבנים

אפילו "שמע ישראל", יסוד היסודות של האמונה באלקים אחד, בורא שמים וארץ. עוד לא היתה כזאת בישראל אפילו הריפורמים, הודו בחלק ממצות התורה ובפרט בעיקר העיקרים — באלקי ישראל. ועכשיו עדים אנו לדאבונו לתופעה מזועזעת כזו: שישובים יהודיים שלמים, אין בהם זכר לבית כנסת, לספר תורה וכו'. הבעתי לכן את דעתי עפ"י הלכה, שאסור למסור ילדי ישראל לספול, חנוך והדרכה לידי ישובים, שיחסם שלילי כלפי אמונת ישראל, תורת ה' ומצוותיו. יתר על כן אפילו אלה הילדים שהוריהם היו מתבוללים, גם הם בקרו בבית כנסת לפחות ביום הכפורים, סימן שכלבותיהם קונן איזה רגש דתי וא"כ אפילו ילדיהם אסור להעביר לידים כאלה ולרשויות חלוניות בהחלט (עפ"י דין מצחה ב"ד לחנך ילדים של חלוניים גמורים, אם האפשרות בידו, על ברכי התורה והמסורה).

כל מאמצי הרה"ג הרצוג להשפיע על הסוכנות היהודית עלו בתוהו.

"הציפה" מיום כ"ג אייר כותב:

מלפני חמשה שבועות לא הרפה הרב הראשי מהסוכנות ודרש ברור משותף, פוש עצה לתקון הברכים, ארבע חמש פעמים פנה במכתבים וקשב לא ה"י לו. אפילו תשובה, מחמת כבוד, לא נתנה לו.

"דבר" מיום כ"ב תמוז כותב:

ב"הפרדס" הקובץ הרבני החדשי בציקאנו מחודש מאי נתפרסם מאמר האומר: בתוה"מ פסח שעבר נתקבלה טלגרמה מהרב הרצוג להרב ר' מאיר ברלין השוהה כעת בניו יורק, בטלגרמה קובל הרב הרצוג קשה נגד הסוכנות היהודית בא"י אשר מסרה אלו מהילדים הפליטים במקומות המקלט ובחוזק יד להעבירם על דתם. הרב הרצוג אומר במברק האחרון כי הוא לוחם מלחמה נגד הסוכנות ומבקש את אגודת הרבנים ואת היהודים החרדים באמריקה לאנור שארית כוחם ולבא לעזרה במלחמה הקדושה הזאת לשלוח מחאות גדולות נגד עושק זה. להציל את הילדים האוהים המוצלים מאש מחורבן רוחני לחונם ברוח התורה והיהדות בהתאם לרצון הוריהם הקדושים הי"ד — בקשר לכל השאלה פונה המאמר בקריאה זו: רבנים ויהודי אמריקה עמדו כאיש אחד השליכו מעליכם עול הסוכנות החילונית הזה. הודיעו להם — כי אין אתם המנהיגים בא"י.

עמדתו האמיצה של הרה"ג הרצוג העלתה עליו את חמת הסוכנות, על הרב פישמן נציג המזרחי בסוכנות הוטל התפקיד להסית את הישוב ברב הרצוג ולבזותו ברבים. מאידך גיסו, עמד צבור הרבנים לימינו ועודד אותו בעמדתו. אנשים מכובדים בלתי מפלגתיים ארגנו ועד מיוחד שנקרא "ועד להגנת כבוד התורה" שיצא להגין על כבודו של הרב הרצוג והזדהה עם דעתו.

בל"ג בעומר התקיים בת"א כנוס נציגי אגו"י מכל ארץ ישראל, כנוס שהי' מוקדש לשואת ישראל ולפרשת טיהראן. הכנוס בו השתתפו ב"כ כל הזרמים שבאגו"י קבל בענין ילדי טיהראן את ההחלטות הבאות:

הכינוס מביע את חרדתו לגורל אלף הילדים פליטי פולין שעלו בזמן האחרון. לא"י הידועים בשם "ילדי טיהראן", והוא מוחה בכל יתוקף נגד הפעולות שנעשו מצד הסוכנות.

היהודית להעביר את רוב הגדול של הילדים הללו, יתומי הקדושים אשר נהרגו בגולה על קדושת השם לחנוך של כפירה ואפיקורסות.

הכינוס מוחה נגד העשק הגלוי שהוצא לפועל כלפי החנוך של אגודת ישראל, שלמרות המציאות שרוב הילדים הם של הורים שהיו גמנים על דגל אגודת ישראל מסרה הסוכנות היהודית לחנוך אגודת ישראל רק ערך 3%.

הכינוס מוחה נגד הסוכנות היהודית המעמקת, בשעת רבת הרפתקאות זו, את התהום בין חלקי היהדות בעולם, וחלקי הישוב היהודי באר"י, ע"י דחית כל הבנה לשיטת אגו"י, והמאכיפה ע"י זה על הישוב היהודי בארץ „מלחמת תרבות“.

הכינוס מצהיר שהוא דורש עוד עכשיו הסרת המכשולים בכדי לאפשר יצירת חזית יהודית אחידה, אשר תוקם על יסוד של התחשבות מתאימה על כל הגורמים המוסמכים שבישוב.

הכינוס מכריז על „מפעל למען ילדי ישראל“ לשם יצירת האמצעים הדרושים להצלת הדור העתידי בארץ ישראל, בין ילדים העולים מפליטי הגולה, ובין ילדי ארץ ישראל עצמה, מרשת החנוך המגדל דור חפשי באר"י, הפרושה לרגליהם ע"י בתי החנוך של ועד הלאומי.

הכינוס של רבני ארץ-ישראל שדן בשאלות אלה קבל את ההחלטות הבאות:

(א) כינוס הרבנים באר"י שנחאסף בת"י, בשעת חודשן איומה לעם ישראל שכמוה לא היה, קורא בשם ד' הבוחר בציון בועקה גדולה ומרה לאומות העולם — הדוגלים והלוחמים למען הצדק ונגד הרשע — הצילו את בני ישראל מכליון השמד ביד יצר הצורר, אל תשתמשו באמתלאות שונות ואל תעמדו על הדם. אין דבר העומד בפני הרצון. אם תרצו באמת, תמצאו את הדרך איך להציל מה שאפשר עוד להציל. אל תקבלו על נפשותיכם דם ישראל הנשפך כמים !

— הצילו ! הצילו ! הצילו !

כי אין צדק — תצלת עם ד' ואין רשע — כהשמת עם מקבלי התורה !

בואת תבנתו, ובזכות זו תנצחו, ואלקי ישראל יהיה בעזרתכם.

(ב) הכינוס מודיע בזה את דעת התורה, שכל ילדי הפליטים בלי הבדל גיל ובלי שום יוצא מהכלל הנצלים מארצות הכבוש וזוכים לעלות לארצנו הק' — מחויבים לתת להם חנוך דתי כמצוה עלינו מפי הגבורה.

(ג) הכינוס פונה בזה לסוכנות היהודית, להועד הלאומי ולכל המפלגות ואנשים בעלי השפעה בישוב, שלא יביאו לידי קרע בארץ ויקבלו עליהם בענין זה להלכה ולמעשה את חזת דעת רבני אר"י ורבני כל העולם, שזוהי דרישת רוב מנינה ובנינה של האומה כולה.

(ד) הכינוס פונה להסתדרויות „המזרחי“ ואגודת ישראל, שיבואו לידי הסכם על סמך מצע זה — דבר שיקל בהרבה להתגשמות ההחלטה הנ"ל.

(ה) הכינוס קורא למרן הרב הראשי לאר"י הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג שליט"א בקריאה: חזק ואמץ לעמדתו בענין ילדי טהראן ומבקשים ממנו להוסיף ולעמוד על המשמר גם בעתיד, עד שתוצא לפועל דרישתנו בפי דעת התורה, לתת לכל

הילדים חנוך דתי. כולנו עומדים לימינו ודעתו ומגנים בכל תוקף ודוחים בשאט נפש את כל ההתקפות שנרכו עלינו.

(ו) הכינוס מגנה את מעשי המדריכים החפשיים שעשו בטהרן ובמחנות בארץ ודורש, שמלבד החלטות הסוכנות האחרונות לבטל את הטיולים ולמנות פקיד גבוה דתי בלשכת הנוער, שיהיה בהסכמת הרבנים הראשיים לאר"י, גם לבטל סדר מחנות שהיה עד עכשיו ושכל המדריכים יהיו רק דתיים.

(ז) הכינוס מביע את דעתו, דעת התורה, שאסור לערוך משאל וברור בין הילדים גם בגיל למעלה מ-14 בדבר צורת חנוכה. המצוה הק' של "ושננתם לבניך" חלה על כל ילדי ישראל בלי הבדל גיל ומוצא.

(ח) הכינוס מצהיר שאין הוא מכיר בשום נציג דתי בסוכנות שיהיה המכריע בענייני הדת. העומדים על הפרק, אלא אך ורק את ועד הרבנים שיבחר לכך בנשיאות הרבנות הראשית לארץ ישראל, ומבקשים מהסוכנות, שבכל הפניות בדברים הללו יפנו אך ורק ליהרבות הראשית לאר"י.

(ט) הכינוס מוחה נגד זה שבזמן האחרון נתרבו ההתקפות ואיומים על רבנים שש להם האומץ לא להתחשב עם רצון מפלגות בעניינים הנוגעים לדת ודין. הכינוס מכריז כי שום דבר לא ישפיע על הרבנים להזיזם מדרכם זו, דרך תורתנו הק' עפ"י צויה "לא תגורו מפני איש".

(י) הכינוס מוחה בכל לשון של מחאה נגד ב"כ הסוכנות, שכאילו, ח"ו בתי התלמוד תורה והישיבות אינם באים בחשבון לקליטת ילדים פליטים, בו בזמן שהת"ת והישיבות הם בתי היוצר לגשמת האומה וחנוך ילדיה מדור דור. קדושת ישראל ומסורת דורות חופפות על בתי חינוך המקודשים האלה. הכינוס פונה לסוכנות היהודית בדרישה להכיר באופן עקרוני בת"ת והישיבות כמקומות קליטה עבור הילדים הפליטים.

"המשקיף" מיום כ"א אייר כותב במאמר "המשטר אשם":

המהפכן והאידיאליסטן הרוסי הגדול הרצן עבר פעם בימי הצאר ניקולאי הראשון על פני המקומות המרוחקים ביותר שברוסיה. והנה נפגשו על דרכו הילדים היהודיים, שגנזלו מזרועות הוריהם בגילם הרך ביותר ונשלחו לכפרי רוסיה המרכזית, כדי להכין אותם לעבודת-הצבא. הכונה האמיתית היתה כידוע, השמדה. כשראה הרצן את הילדים האומללים הללו, המשרכים את דרכם בערבות רוסיה המושלגות בקור הרוסי הגדול, פרצה מפיו קללה: "ארור המשטר של ניקולאי הראשון לעד ולנצח נצחים!".

גם אנו, שילדינו נגזלים מידי האומה היהודית, הפעם לא על ידי זרים, אלא על ידי בני האומה עצמה, כדי להגדיל בה את הפירוד בשעה איומה זו, יכולים לחזור אחר דבריו של האידיאליסטן הרוסי הגדול: "ארור המשטר, שבו אפשריים מעשים כאלה".

התנובה בחוץ לארץ

משהגיעו הידיעות הראשונות על הנעשה בילדי טיהרן לחו"ל עוררו בכל מקום התרגשות כבירה. אין לשכוח כי יד הצורך השמידה את מרכזי היהדות הנאמנה שבחו"ל, רק בארצות הברית ובאנגליה נשארו עוד קבוצים גדולים של

יהודים שומרי תורה, שיש לאל ידיהם להביע את דעתם בגלוי. ואמנם בשתי ארצות אלה, הגיבו גם המוסדות המוסמכים בכל תוקף על התנהגות הסוכנות ביחס לילדים.

מר ברל לוקר נציג הסוכנות באנגלי' נאלץ עקב לחץ דעת הקהל היהודי באנגלי' לסלגרף לסוכנות בא"י:

בהתחשב עם דאגתו של הרב הרצוג וההתמרמרות כאן, אנו מבקשים באופן מאד רציני, נא לנקוט בכל המאמצים האפשריים לבא לידי סדור יידיותי עם הרב הראשי הרצוג. (—) ב לוקר

הרב הרצוג קבל מאגודת הרבנים של ארצות הברית וקנדה ומעם תאדמו"ר מלובאביץ את המברקים הבאים:

קבלנו מחאות מגדולי המנהיגים הרוחניים מבין פליטי הגולה הרבי מגור ועוד בארץ על אודות יתומים פליטים אשר 90% מהם הם דתיים ונשלחו למחנות לא דתיים. בבקשה לעשות כל המאמצים שהילדים הללו יחולקו לבתים דתיים מורחי ואגודה ללא הבדל. נא לסלגרף התוצאות. אגודת הרבנים של ארצות הברית וקנדה.

בשמי ובשם אגודת חסידי חב"ד העולמית אני דורש בכל הכבוד ממנו, ומהרבנות הראשית לעשות את הצעדים ההכרחיים באופן נמרץ, כדי שילדי הקדושים הפליטים יסודרו תיכף למוסדות חנוכיים ובתים דתיים מתאימים כפי דרישת הסמכויות התורניות. הרב יוסף שניאורסון

מתאדמו"ר מלובאביץ הגיע מברק ארוך מיועד בשביל הצבור בא"י:

ברוקלין, ניו יורק, י' ניסן תש"ג.

אל הרב שלמה ליב אליעזרא, רחובות הכוכרים, ירושלים.

אבקשו לפרסם בשמי בכל העתונים היהודיים כרוז קרי בחיל לכולל חב"ד וכוללים אחרים, אגודת חב"ד, ישיבת תורת אמת, צמח צדק, אחי תמימים, וכל הישיבות ובתי תלמוד התורה הכשרים שבארץ ישראל, כל הקהלות והרבנים, כל המוסדות, בתי היתומים והישוב בכלל.

"הילדים הפליטים שניצלו והובאו לארץ ישראל, בעזרת השם יתברך, הם יתומים של הקדושים המעונים שלנו שגרצחו באופן אכזרי ונפשותיהם הקדושות דורשות שילדיהם ימסרו בידי מוסדות התנוך אורתודוקסיים נאמנים, וזאת היא פעולת חסד של אמת.

"אתם ואנחנו צריכים להוציא לפועל דבר זה, שלא לעמוד בפני מארח' הזעם של הורי הילדים.

"אני קורא ודורש מכם, מתוך השקפה של אחריות נוראה להגיש מתאם עצומה.

"למסור תיכף ומיד הילדים של המעונים במוסדות חנוך דתיים הנאמנים בהתאם לדרישת גדולי התורה. אין מי שהוא שביכלתו להתעלם מהתביעה הצודקת של הקדושים לתת לילדיהם חנוך חרדי נאמן.

„מתוך אהבת ישראל אני מזהיר לכל אחד ואחד להשמר מהזעף והגמול
אם לא נשתתף בפעולה למלאות את תביעתם.

„יהודים! אנשים ונשים מכל הזרמים שבחיינו למלא החובה הקדושה
להמעונים שלנו.

„בגלל זה תוכו לעורר רחמים בעד כלל ישראל.

אבקשו להמציא את התלגרמה שלי להרב הראשי הרצוג ולהסוכנות היהודית
לאיי ולפרסמה. לאתגר לתשובה לאתגר לגאולה.
יוסף יצחק שניאורסון

נוסח המברק השני של האדמו"ר מלובאביץ:

הרב שלמה ליב אליעזרוב, שכונת הבוכרים, ירושלים.

תודיע להרבי אלתר מגור, הרב סולוביצקי, מלצר סופר, סורוצקין, הכנמן, קרליץ,
בשמי ובשם הרבנים של אגודת חב"ד, להרכיב בית דין עליון בתור באיכח נשמות
הקדושים להזמין לדין תורה את המוסדות והיחידים כדי למסור את הילדים הפליטים
לחנוך חרדי ולמוסדות חרדים.

כתבתי מכתבי חוזר לכל הרבנים בארצות הברית להצטרף להזמין לדין תורה
ע"י בית דין העליון שיורכב על ידי הרבנים הנ"ל.

הרבי מגור והרבנים האמורים יטגרו לאגודת הרבנים החרדים בארה"ב
ול„מורגן-דורגל" שהביד העליון הורכב כדי להזמין לדין תורה לשם סדור הילדים
הפליטים לחנוך דתי.

כל רב נדרש להשתתף בחתימתו על כך.

„המשקיף" מיום ג' סיון כותב:

ביום ו' נחתרם בבתי הכנסת בס"ת המברק שנשלח מהאדמו"ר מלובאביץ
לרב הרצוג בענין ילדי טיהראן. וזה תכנון:

„אני ועוד 279 רבנים ששמותיהם שלחתי לכבודו ע"י הדואר מפצירים בו
להמשיך במחאה נגד הסוכנות להצלחת המאמץ בלי שום פשרה כלל וכלל. יהודי
אמריקה וקנדה מלאי התמרמרות נגד הסוכנות ונשמעות הצעות לדרוש הפסקת העזרה
הכספית לסוכנות ומוסדותיה עד שיתקבלו במלואן דרישותינו“.

במברק מטעם אגו"י בלונדון אל הווע"פ העולמי של אגו"י מיום 16 לאפריל

נאמר:

ביום חמישי התקיים אספת רבנים בראשות הרב אברמסקי אנטרמן והרב שנפלד
בענין ילדי טיהראן, תסלרף ידיעות נוספות, הרב הראשי גם כן מתערב.

ואמנם האספה הגדולה של כל רבני אנגליה התקיימה. זה שנים שאנגליה לא
זכתה לכנוס רבנים על מפלגתי גדול שכוה הכנוס לא הסתפק בהבעת מחאה ומשאלה,
אלא החליט החלטה מרחיקה לכת וקבע מועד להפסקת כל תמיכה עבור הקרנות
הציוניות. אופיני שהרב ברוגורס שנבחר לאצ"ד תל אביב חבר מזרחי ותיק אף
הוא תתום על המברק אל הסוכנות:

לונדון, 16.4.43. ועידה של רבני לונדון וערי השדה בהשתתפות דינים מבית דין צדק לונדון, דורשה שהחנוך של אלף ילדים שבאו מטיהרן וכל יתר הילדים הפליטים שיבואו לא"י יתחנכו לפי הסכמתה של ועדה רפרזנטטיבית מרבני א"י בראשות הרב הראשי הרצוג. ולא תנקטו בשום פעולה שהיא בנוגע לילדים אלה בלי התיעצות מוקדמת והסכמת ועדת הרבנים. אנו מאכים להסכמתכם על זה עד 30 אפריל. אחרת אנו נאלצים בודאות גמורה להפסיק כל תמיכה עבור קרן היסוד ועלית נוער בקהלות שאנו מייצגים, ולהכריז הדבר ביהדות אנגליה. בהתאם למה שנאמר: "למען ציון לא נחשה ולמען ירושלים לא נשקוטי", לא נרשה שדור יהודי שיבא לארץ-ישראל יחונך בלתי-דתי וללא תורה.

בית דין צדק לונדון (—) הדיינים אבר-מסקי, לצרוס, גרינפלד.

רבני לונדון: האדמו"רים מסטניסלב, שלובנה, צ'כובא שאץ, שסוב, קילץ. הרבנים אברמסון, בומגרטרן, ברעמי, מינוסון, ברונרוס, ברון, ח'ן-סוב, צבי פריבר, בוסליב, גרינשפן, מרגוליס, גורקובסקי, גורביץ, הלפרן, השיל, הוניג, קנובלוביץ-מניס, מוגן, פיקרסקי, רבינוב, רובין, רודניק, הרב ד"ר שנפלה, סמיטצקי, זינגר, שפירא, הריס, סופסט, ספטמן, טברסקי, וינשטיין, חלקי, ראש-ישיבה לפיאן.

רבני אנגליה: רוגונוצקי, קרדיף, שקוביצקי, גסהר, ביד"צ גלסנאו, אטלס ובית דינו, הרב הורביץ, לידס, הרב אונטרמן, ראש הישיבה קרסנר ליברפול, הרב אלסמן, רב דמנטשטר, הרב פלדמן, הרב אוקס, הרב ריבקי, הרב קופול, הרב רוזן, ראש הישיבה סגל — מנצ'סטר, הרב רבינוביץ, סונדרלנד, הרב קוליר, בירמנגהם, הרבנים קליין וריץ, קמברידג', הרב כהן דורקינג, הרב באבז, אדורה, הרב רובינשטיין, גלסנאו, הרב שפסון, גרימסבי, הרב דונר, ליכסטר, הרב הורוויץ לשחורטה, הרב גלס, מידנה, הרב רוגונוצקי, ניוקסטל, הרב במברג, גויסניגהם, הרב כהן, גורסהמפ, סתן, הרב פיש, שפפילד, הרב פשישפר, שפפורד, הרב יקובוביץ, וינרסוד.

במברק של סט"א מיום 19 באפריל מלונדון נאמר:

לונדון, 19 (פט"א). בישיבת ועד שליחי הקהילות התעוררו שאלות נרגזות. השואלים ביקשו תשובה על החלטות אספת הרבנים הבריטיים מיום אתמול ודרישתם שלדי טיהרן וכל שאר הילדים שמעלים אותם לארץ ישראל יקבלו חינוך דתי. ד"ר פלדמאן השיב בשם הוועד הארצישראלי, שמאכים לתוצאות ההתיעצויות בארץ ישראל בענין זה.

במברק מאגו"י מלונדון מיום 23 לאפריל אל הוועד"פ נאמר:

כל הצבור התקומם נגד פעולת הסוכנות בענין ילדי טיהרן. דו"איש-קרוניקל, דו"איש סטנדרד, דו"איש-חיקלי יצאו במאמרים ראשיים, ממרי גנוי חריפים. הרצוג סלגרף להרץ ומגנה הסוכנות, שמחזקת הסכנה לפרוד לא יתוקן בצבור היהודי. הרץ ואברמסקי קראו אתמול את לוקר ועמדו בתוקף על חנוך דתי.

ובמברק מאגו"י בלונדון מיום 29 לאפריל אל-הוועד"פ נאמר:

ועידה גוספת של הרבנים נקראה ליום שלישי, הסוכנות לא השיבה, בבקשה לסלגרף לבית דין לונדון הסכמתך להצעות הרבנים, תסלגרף לנו הידיעות האחרונות.

מטעם הועידה הנוספת של רבני אנגלי' נתפרסם ב-5 למאי המברק:

ועידת הרבנים מכל הזרמים שנתכנסה אתמול בסרה לבית-דין לפרסם אחרי 18 למאי ההחלטה ולהלן, החתומה בידי כל הרבנים:

באם החנוך הדתי של הילדים הפליטים לא הובטח באופן שיספק את הרבנות הראשית לארץ-ישראל, ועידה זו של הרבנים מוכרחה נגד רצונה להודיע לצבור היהודי באנגליה לעזב את תמיכתם לקרן היסוד ועלית הנוער עד לתקבל תשובה מהרב הראשי הרצוג, שהחנוך הדתי של הילדים הפליטים סודר באופן משביע רצון.
(—) הדיינים אברמסקי, לצרוס, גרינפלד, בית דין לונדון.

גם הנוער הדתי באנגלי' קרא לוועידה מיוחדת בענין הילדים ומהועידה נתקבל המברק הבא בועה"פ של אגו"י:

ההחלטה הבאה נתקבלה בוועידה זו של הנוער החרדי בהשתתפות של הסתדרות הנוער המזרחי ואגודת ישראל בבריטניה הגדולה, הדורשת שהחנוך של כל ילדי הפליטים שהגיעו או יגיעו עוד לארץ-ישראל יתנהל ויאושר על ידי ועדה רפרזנטטיבית של רבני ארץ ישראל בראשות הרב הראשי הרצוג ושום פעולה אינו שהיא לא תנקט בנוגע לילדים אלה בלי התיעצות מוקדמת והסכמה של ועדת הרבנים.

(—) חוג תרבותי אגודתי, "ברית חלוצים דתיים" (בחד"ד) בן-זכאי, נוער אגודתי, בית יעקב, תורה ועבודה, בני עקיבא, צעירי אגודת ישראל.

כל הדרישות האלו היו מופנות לא רק כלפי הסוכנות אלא גם כלפי המזרחי שסרב להעביר את ענין הילדים לסמכות הרבנים, אפילו ארגוני הנוער המזרחי בחו"ל התקימו נגד עמדתו זו.

במברק מאוחר יותר שקבלה הסוכנות מפרופ' ברודצקי מלונדון מזהיר הוא אותה מפני הסכנה הצפויה להסתדרות הציונית כולה אם תוסיף הסוכנות להתעקש ולא תגיע לידי הסכם עם היהדות החרדית. עד כמה ממשיה היא סכנה זו תעיד הידיעה שנתפרסמה בעיתוני הארץ ביום ו' אייר:

במוסדות בירושלים נתקבלה טלגרמה מד"ר סטיין וויז וחברי האקדמיקה הציונית באמריקה, הדורשים לתת לילדי סיהרן חנוך דתי.

אפילו ד"ר סטפן וויז בין דורשי חנוך דתי, זאת היא הפתעה המוכיחה כמאה עדים, באיזו מידה מתמרמרת יהדות חו"ל.

במברק של סט"א מיום 25 במאי נאמר:

לונדון, 25 (סט"א). — ועידת הרבנים בבריטניה החליטה אתמול לפנות בדרישה לקהלות ובתי כנסת להחרים את מגבית קרן היסוד המתנהלת עכשיו בבריטניה. הנימוק להחלטה זו הוא: "שיכון ילדי סיהרן בסביבות בלתי דתיות".

"היסוד" מיום ט"ז אייר מודיע:

בימים האחרונים נתקבלו מברקים ממנהיגי הציונות באנגליה ובאמריקה על סערת הרוחות שקמה בגלל פרשת ילדי טהיראן, ועל הצורך החיוני — ביחוד בשעה

חמורה זו — לבוא לידי הסכם עם כל הגורמים המעוניינים בבטחון זה, אגו"י והחרדים ולתת לילדים פליטים חנוך דתי.

פרופ' ז. ברודצקי, מלונדון, חבר הסוכנות היהודית וי"ר ועד הקהלות באנגליה, סלגרי, שהמחלוקת שפרצה בעקב ילדי טיהראן עלולה להכשיל את כל מאמציו בשעה זו ולפוצץ את אחדות הפעולה שהוקמה באנגליה. הוא דורש לבוא לידי הסכם עם אגו"י והחרדים בשאלה זו.

הרב מאיר ברלין, מסר במברקו שבישיבת הוועד הראשי לא"י באמריקה בהשתתפות גם של ד"ר סטיפן וייז, הוחלט פה אחד (מלבד הד"ר ג. גולדמן) לדרוש חנוך דתי עבור כל הילדים הפליטים ולבוא לידי הבנה הדדית.

ברל לוקר, פנה בדרישה להשכיך שלום ולפתור את הכעיה בדרכי שלום, אחרת יוצרו קושיים שהפסדם בשעה זו ברור.

גם הגב' לידי ריינג הדגישה שכתוצאה מהחלטת רבני אנגליה תסבולנה הקרנות. מברקים אלה השפיעו מאד על הנהלת הסוכנות ומתבלטת מגמה לחסל את הפרשה הכאובה הזאת ולבוא לידי הסכם עם אגו"י בנדון זה.

סערת הזעם של היהדות בחו"ל המתבטאת בגל המברקים ובהחלטות החרם על הקרנות הציוניות אושרה ע"י חבר הנהלת הסוכנות מר דובקין במסיבת העתור נאם שהתקיימה ביום כ"א אייר. לפי הדבר מיום כ"ב אייר אמר מר דובקין:

לארץ הגיע בשבועות האחרונים מכול סלגרמות מארצות שונות מאגודי רבנים וקהלות, ובהם שאלות בענין ילדי טיהראן.

החשש מפני הפסד ממון הוא גרם להם לראשי הסוכנות שיתפנו למחאות דעת הקהל וינקטו בכמה צעדים ש"הבוקר" מיום כ"ט אייר במאמרו של מר י— מכנה אותם בשם "ותורי הסואה" דהיינו: קצור זמן מחנות המעבר (לא בטול), מנוי מפקח דתי (ו. א. פקיד נוסף בלשכת עליית הנוער מטעם "המזרחי") ובטול הטיולים (לא בטול תעמולה ודרכי השפעה אחרים). אלה הן ההבטחות שנתנו ביחס לילדים שיעלו בעתיד והן ספקו את המזרחי ובא כוחו הרב פישמן. ראוי לציין, כי אין אפילו הבטחה שלא יוסיפו לשאול את הילדים ביחס לרצונם איפא יתחנכו, אין הבטחה שלא יוסיפו לשלוח ילדים קטנים למרות רצונם ביחד עם אחיהם הגדולים לחנוך כופר. ואין שום הבטחה שיתקנו את המעוות של חלוקת הילדים הנמצאים כבר בארץ. אלמלא התגובה החריפה ובעיקר אלמלא הפחד מפני החרמת הקרנות לא היתה הסוכנות מסכימה אפילו ל"ותורי הסואה" אלה. מר פ. ב. כותב על כך ב"הבוקר" מיום כ"ז אייר:

ראשית כל מתברר, גם הפעם, שאי אפשר להניע את הנהלת הסוכנות להתחשב עם דעת מי שהוא. חוץ מזה של הנהלת "ההסתדרות", אלא ע"י החרמת הקרנות. במובן זה קבלנו לקח מאלף קשה ומסוכן. אבל הלקח הוא לדאבוננו. ברור מאד.

כל מה שנכתב על ילדי טיהראן והשערוריה של הסתערות השליחים המפלגתיים על ילדי הפליטים, על ציד נפשות, על ביקורי רקלמה בנקודות חקלאיות, על ההתעלמות מקיום הנהלת החינוך של הוועד הלאומי, על ההרכב החד צדדי של הוועדה המטפלת

בעלית הנזיר — כל אלה הדברים לא היה בכוחם להטריד את המנוחה האולימפית של
הנהלת הסוכנות. אפשר לאמר, שדברים שנעשו נעשו וקשה לתקנם אחרי המעשה. רק
משהוכרו בחוץ לארץ על חחרמת הקרנות הלאומיות והיתה צפויה סכנה להכנסות,
שמהן נובע כוח הסוכנות, התחילה להתעניין ולגלות חרדה.

צריך להודות, שהנהלת הסוכנות מתגרית בכל אלה, המסרבים להחרים את
הקרנות, כי רק סכנת הפגיעה במקור ההכנסות עלולה להוציא את הנהלה מההתעלמות
הסוברנית מכל דעה ודרישה של חוגים, שאינם מחוגי השליטים.

ט ב ו ם

יתכן כי ימצא מי שישאל, בשל מה כל החרדה הגדולה הזו, מה ראתה היהדות בכל העולם כולו, כי נזעקה. האם בתקופת אימים זו, בה מוצאים רבבות ילדי ישראל להורג בכל מיני מיתות אכזריות, השעה כשרה, להרעיש שמים וארץ על כמה מאות ילדים שהעבירום על דתם? כל השואל ככה מעיד בעצמו, שלא ירד לעומקה של בעי' זו משום בחינה, בין מבחינה נפשית בין מבחינה היסטורית.

מבחינה נפשית כיצד? שכן המאות האחדות של הילדים האלה, שבצורת ה' נצולו מהגורל האכזרי שהי' מנת חלקם של אחיהם, הנם ככל ילדי בית ישראל. כל אחד ואחד מהם כאילו מיצג אלף מאחיו הקטנים, שנערפו, שנשחטו, שהעלו על המוקד, שנפצו ראשיהם אל הקירות או שהפילו נשמתם מרעב וממגפה. אם כל נפש מישראל היא עולם מלא, הנה אלה הילדים, שפלטו מהשואה, כל אחד מהם יש לראותו כאלף עולמות מלאים. כאילו מרוכזות ומגובשות בהם לא רק תקוות הוריהם בלבד, אלא תקוות כל יהדות פולין הכשרה והנאמנה. כל כמה שמחשבה זו מחרידה ומזעזעת, יש לבטאה: הילדים האלה הם כאילו מצבה חי' של יהדות פולין המשותקת והגוססת ביסוריה'. לפיכך אין למדוד אותם במידת מספרים רגילת. הכמות בנדון זה, אינה קובעת בשום אופן. ועוד גורם אחר שלגביו הכמות המספרית בטלה ומבוטלת — הורי הילדים, בין אם הם בחיים בין אם נסתלקו מהעולם. זוררים יהודים חוזים בילדיהם את חזות חייהם, הורים שומרי תורה. משאת נפשם העליונה, לגדל בנים עובדי ה', האמהות בהדליקן נרות של שבת מתפללות, "שהיו עיני בני מאירות בתורה", האבות מברכים את בניהם לפני "כל נדרי", ו"ותא יראת ה' על פניך כל ימי חיך לבל תחטא". המסיר את לב הבנים ממורשת אבות מקפח את תקות חייהם היחידה של ההורים, המדריכים היו נוהגים להבטיח לילדם, שחששו מפני צער ההורים ופקפקו ללכת למקומות עוזבי התורה, כי ההורים אינם כבר בחיים וממילא לא יראו את ילדיהם בקלקלתם. אנחנו המאמינים בהשארות הנפש, מאמינים כי אין גם המות מנתק את קשרי ההורים עם יתומיהם וכי ההורים שתוחלתם היחידה לגדל בנים עוסקים בתורה ובמצוות, נכזבה, מצטערים גם בקבר צער רב. היתואר משה נפשם של האב או של האם, שנשארו בחיים בבואם ארצה ונמשכו בכך או בבת והנה הם זרים, לרוחם, מחללים את קדישתם ומלגלים על תורתם? בהגיעם אל חוף מבטחים, אחרי מנת היסורים הגדושה שנפלה בחלקם, צפוי להם מה החוי' הקשה מכל אשר ידעו: שכלו את בניהם, אף כי חיים הם

ושלמים. ממי יתבעו את מפת נפשם ואת אכזבתם אם לא מהישוב, אשר בידו הפקידו את גורל ילדיהם וביחוד מהצבור החרדי ומרבני ארץ ישראל. יש בספר זה משום ברור והוכחה, מי שמר על הפקדון ומי מעל בו, מי הרבה מאמצים לחנך את הילדים ברוח הוריהם ומי הכשיל מאמצים אלה. דבר זה יחקק לדורות.

בהיסטורי של עם ישראל למוד הסבל יש מושג אחד האופף את ההוגה בו, רגש זוועה מהול בהרגשת כלימה. זה הוא מושג הקנטוניסטים. זוועה על היסורים שנתנסו בהם ילדי ישראל התמימים, שנמולו מבין זרועות הוריהם לשמד, וכלימה על כי ילדי ישראל היו באמצע ועזרו בבצוע הפשע הזה — ידי ה"חטפנים". עתיד גם השם "ילדי טיהרן" להכנס בתור מושג מעורר זוועה וכלימה לבית גנזי של ההיסטורי היהודית. את הפשע של ילדי טיהרן לא בצעו רודפי בצע, פשוטי עם. כ"חטפנים" בשעתם אותו יש לזקוף על חשבונם של אנשים האוחזים בהגה הישוב בא"י ועל חשבון שליחיהם בטיהרן ובארץ. וכמתהלה עגומה נשמעים דברי גב' סולד, שנאמרו בקונגרס הציוני הי"ט בלוצרן, (מתוך "ספר עליית הנוער דף 458):

לפני צאתי מא"י, עברתי בכל הישובים בהם נמצא נוער, כדי לקבל מחדש רושם חי. אז חשבתי על אותם הילדים אשר אבדו לנו במשך הדורות. חשבתי על הילדים אשר נשלחו אל הא"י סנט טומס או על הקנטוניסטים ברוסי ועוד. חשבתי גם על חסאנו אנו, שעוד לא יצרנו את האמצעים הדרושים לפתרון שאלת הילדים שלנו בא"י. השאלה החשובה ביותר לאחר שאלת העלי, אולם כאשר ראיתי את הצעירים חשבתי: הנה אנחנו מכפרים על חטאים שחטאו אחרים. ועוד אמרתי נפשתי: זאת היא הציונות בהתגשמותה. מה טוב הי' אילו יכולנו להרחיב את המפעל, אילו היינו יכולים להביא לארץ גם ילדים למטה מגיל 15 שנה, ולא רק לשנתים אלא לארבע שנים. איזה ריות הי' זה, איזה שבת הי' משבח אותנו הדור הבא. זה עלול להיות התגשמות החזון הנבואי: שיבת האבות אל הבנים והבנים אל האבות. אכן: "זאת היא הציונות בהתגשמותה".

פרשת ילדי טיהרן גוללה והבליטה לעין כל את מלחמת התרבות הקשה הנטושה בין שני חלקי האומה: החלק הנאמן לתורה והחלק הכופר בה. מלחמה זו, ראשיתה עם תנועת ההשכלה הברלינית וסופה להיות מוכרעת פה על אדמת הקדש. אל נעצום עינים, בסכויי היהדות הנאמנה, חל מפנה לרעה. השואה האירופית השמידה את כל מרכזי היהדות התורנית. אנחנו העומדים פה בחזית, נשארו לפתע פתאם בלי עורף, בלי מחנה המלואים הגדול והתוסס שפע כח וחיים. תפקידנו נעשה אחראי וקשה ביותר. המלחמה על נפש ילדי טיהרן, היא מלחמה על צביון החנוך הרשמי של האומה הישראלית, היא מלחמה על צביונה של האומה הישראלית גופה. מלחמה בין "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ובין "ככל הגוים בית ישראל". היא המלחמה שבין היהדות החרדית ובין הציונות. אין לפרוט את פרשת ילדי טיהרן לפרוטות קטנות, אין זו שאלה של צדיית מאות ילדים. אל נחשוד חשד חנם באנשי הקבוצים של השמאל, כי בקשו לזכות בחומר אנושי נוסף לקבוציהם או בכספי התקציב הכרוכים בכלכלתם. השמאל נלחם על עקרונות והערכה כזו דורשים גם אנו למלחמתנו אנו. אשר עתונות ומנהיגי "המזרחי" בעיקר, רצו לסלף את דמותה. מר מנחם גרסון מסופרי "השומר הצעיר" כותב על כך ברורות במאמרו: "זכותנו לחנוך חלוני". ("דבר" י"ד ניסן):

הקהל הרחב עומד תוהה וגדלה בפני מחזה זה. הוא מרגיש שלא זוהי קבלת הפנים שהשוב צריך היה לערוך לניצולי הגולה. בשאט נפש הוא פונה עורף ל"ריב המפלגות" ודן את כולן כאחד לשבט. למה הן עושות חשבונות מפלגתיים על גבם של ילדים רכים וזכים? אך תגובה איסטניסית זו אינה קולעת למטרה. היא אינה עושה נסיון רציני להיכנס בעובי הקורה ולקבוע עמדה ברורה בריב הגדול שהתגלע, היא אינה מנסה להבהיר לעצמה את מהותו של ריב זה. נכון הוא בלי ספק שכל יהודי חרד לשלום הילדים האלה, שכל יהודי רוצה בטובתם. אך הכרה זו אסור שתעבירונו על דעתנו. אל נא נתעלם מכך שתוכן הדאגה הזו שונה למדי. המטרה שקובעים חוגים שונים בישוב לחינוך ילדים אלה היא שונה. ולכן שונות גם דרכי החינוך שרוצים לבחור בהן. עמדה של התמרמרות כללאנושית המסרבת לשעות אל סיבות הקונפליקט שהתפרץ אינה מקדמת אתנו. היא מטשטשת את היקר ושמה לב רק לגלויים חיצוניים.

משני צדדים, מנוגדים זה לזה, טוענים שאין לפנינו אלא שאלה מעשית בלבד. "העתון המיוחד" קובע בודאות שמשיק ההסתדרות מתעניינים בקליטת הילדים מפני שהם "להוטים אחרי ארבע הלא"י". שהממשלה הפולנית הקציבה לכל ילד יבוסם להם, לאנשי "העתון המיוחד", בהשמצתם. כידוע, אין אדם רואה אלא מהרהורי לבו! — אך גם בתוך המחנה פנימה יש מי ששואל: "למה לכם לרגוש? לפנינו שאלה מעשית קליטת כמה מאות ילדים במקומות שונים. חלקנו לא קופח, ואף אם הדתיים יקבלו כעת יותר מאשר מגיע להם, הרי יעלו עוד הרבה ילדי פליטים לארץ". גישה "מעשית" זו אינה נראית לנו. לדעתנו אנו עוסקים כאן בשאלה עקרונית ממדרגה ראשונה מתחת לויכוח הגלוי על דבר החלוקה וזכויות הקליטה מתנהל ויכוח נסתר, אך הוא יכול במרוצת הימים ליהפוך לויכוח מר ונוקב. הנידון בויכוח זה: זכויות החינוך החינוכי בארץ ישראל. שום להטי נוסחאות אינם יכולים להסתיר מעינינו את הנושא הזה. בחוגים הדתיים רואים למעשה את החינוך הדתי כצורת חינוך לגיטימית יחידה בארץ. דבריהם ביטאן זאת בויכוח הנוכחי לא אחת. הנימוק שבידיהם אומר: יתומים נתונים, לפי מסורת ישראל, לחינוך הקהילה, ואין הקהילה יכולה לחנך אלא חינוך דתי. המסקנה לגבי מעמדו של החינוך החינוכי מסתברת מעצמה.

הויכוח החרף שהתלקט סביב לילדי טהראן, אינו ויכוח מעשי בלבד, אין זה ויכוח מפלגתי במובן המצומצם של המלה. אם נראה אל נכון את הפרספקטיבה שלו, — הרי זוהי התחלה מחודשת של התנגשות שקדמו לה גילויים אחרים בויכוחים שונים שהתנהלו על דבר ההוי התרבותי של הישוב. ידע נא צבור הפועלים מהו הויכוח, ואל ישתמש ממנו! יקבעו נא מוסדותינו הלאומיים את עקרונות הקליטה מתוך שמירה על אופיה החינוכי של הצינונות!

שמא יאמר האומר, זאת היא תפיסתו של החלק הקצוני שבשמאל, הרי לפנינו גלוי דעת מאישיות רשמית, מר דובקין, חבר הנהלת הסוכנות היהודית. במסיבת עיתונאים מוקדשת לענין ילדי טיהרן אמר מר דובקין ("דבר" מיום כ"ד אייר):

בפי "אגודת ישראל" תביעה אחת, "צנועה": כל מאות ילדי טהראן שעלו וכל רבבות הילדים שאנו מקיים להעלותם, יימסרו לחינוך דתי ברשותה המוחלטת של הרבנות הראשית. אמנם, בגולה נמסרו היתומים לתלמודי תורה, אבל בארץ ישראל לא היה כמנהג הזה ולא יקום. עדיין לא הסכימה שום מפלגה ושום זרם חינוכי לחנוך אחיד" בפיקוח הרבנות הראשית, כתביעת "אגודת ישראל".

דא עקא. בגולה נמסרו היתומים לתלמודי תורה אבל בא"י לא יקום כדבר הזה. זאת היא עמדתה הרשמית של הסוכנות היהודית. א"י היא ארץ הבני' החילונית, משטרה יהי' חלוני וחנוכה הרשמי יהי' חלוני. בשביל הדתיים יוקם מין גיטו רוחני, בו יהיו הם רשאים לספק את משאלותיהם המיוחדות, אבל החנוך של האומה, החנוך ב"הא" הידועה, הוא יהי' חלוני. בגולה הי' אולי מקום ותפקיד לאומי לדת. בתור תריס בפני ההתבוללות, לא כן בא"י שיש בה מקום לחיים לאומיים חלוניים שלמים ומפותחים. זה הוא מהלך המחשבות של ראשי הישוב הציוני סופריו והוגי דעותיו. מר משה קלינמן עורך הבטאון הרשמי של ההסתדרות הציונית העולמית, "העולם", כותב במאמר ראשי ב"העולם" מיום ד' סיון על ענין ילדי טיהראן ומסיים אותו בדברים הבאים:

— ביצור ההוי המסורתי, החזרת ושמירת הגוון ההיסטורי של היהדות — כן וכן ! אבל משטר רבני ? צריכים לחשוש שהתשובה תהא נמרצת מאד : לא ולא !...

מר סימון פרסם מאמר גדול ב"הארץ" מיום ב' ומיום ג' תמוז : "תורת החנוך הציוני לאור שאלת ילדי טיהראן". בכל דברי הפולמוס על שאלת ילדי טיהראן לא נתפרסם עוד אולי מאמר שירד לעומקה של הבעי' הזו ולא נתח אותה ביסודיות, כדרך שעשה מר סימון במאמרו הנ"ל. מבלי להזדהות עם מסקנותיו יש להודות, כי הצליח לקבוע גישה ההולמת ברצינות את פרשת ילדי טיהראן החמורה. הנה קטעים ממאמרו הנ"ל :

ברם, העובדה כשהיא לעצמה בעינה עומדת, דוקא צורת-חיים אחידה זו על כל פרטיה ודקדוקיה, שאיגדתנו לאגודה אחת בזמן שכוחה היה יפה לכל נפש בישראל, דוקא היא מחלקת היום את העם לאגודות אגודות — לאגודת מחזיקי הדת ולאגודת החפשים במעשיהם. דעות שונות אינן מתגלות תיכף ואפשר להציגן זמן רב משום דרכי שלום, אבל צורת חיים — ומה עוד כשהיא מקודשת בקדושתה של תורה ואמונה — הרי כל שינוי בה כולט מיד, ודינו אחד : לפירוד !

(2) כל הנעשה בארץ-ישראל — מתוך פרספקטיבה לקביעת פרצופו של העתיד יעשה, ואין מנוס מזה בארץ בנין ועליה. "צידהילדים" המתועב באמת והכרוך בסכנות פדגוגיות חמורות ביותר, גם לילדים הניצודים וגם לצעירים הצדים, אפשר להביט — אם כי כלל וכלל לא להצדיקו — מתוך עמידה על להט דעתם של בעלי דעות סוציאליסטיות כל אחת, הסבורים, שארץ ישראל או שחיבתה על פני אמתם הם, או תיחרב לגמרי : כך מאמינים באמונה שלמה האורתודוקסים שלנו מכל המינים, תהיה אמונתם דתית גרידא, דתית פוליטית או פוליטית גרידא. אסור לו למבקרם לנהוג קלות דעת לגבי הכוחות המחררים והנאבקים כאן : הטובים שבהם אין רק גיוס, צבא מלואים" למפלגתם נגד עיניהם, אלא עתידה של הארץ כולה, ודוקא בצלמה כדמותה של השקפת-אמונתם הנראית להם כיחידה, הואיל ורק היא אמת : אין לה מלחמות מרות יותר מאלו המתנהלות בין אידיאליזמים שונים.

ובשביל היהדות החרדית — שאין אני מתיימר לדבר בשמה, אבל את קשייה המצפוניים אשחול להסביר כאן — עומדת השאלה בצורה חדשה : כיצד תחנך כנסת ישראל את הילדים המופקדים אצלה — ברוח תורת ישראל או שלא ברוחה ?

אפשר וכדאי לנסח את השאלה עוד ניסוח אחר: התהיה בארץ ישראל ההולכת ונבנית פרהסייה יהודית אחת, או יהיו בה שתי פרהסיות, אחת דתית ואחת חפשית במעשיה?

בעיה זו לא רק חדשה אלא גם חמורה מאד בשביל היהדות האדוקה. תמיד הבחינו אצלנו בין עבריינים יחידים ומעשיהם בצנעה בחינת „אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו, ילך למקום שאין מכירים אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא...“ (מועד קטן, יו.), ובין זרבה בקודש של כנסת ישראל כולה, ותמיד התייחסו בחומרה יתרה למחלל שבת בפרהסיא וכו'. אם בגולה המודרנית הרגישו „הפושעים“ את עצמם מוצדקים במקצת, הואיל ומספרם הרב מקטין את מידת עבירתם והיא אינה גדולה בעיניהם, הרי בארץ אין הם מרגישים את עצמם כחוטאים כלל, אלא כמקיימי עיקר מצוות עמם וארצם בדורנו זה. אין להם כל מוסר כליות מצד יהדותם, להיפך: הם מביטים על החרדים כעל נחשלים שעדיין לא נתפכחו, ולעתים — אף כעל חוטאים כלפי צו ההשכלה האנושית וההתקדמות הלאומית. זאת ועוד אחרת: הואיל ולא פרקו עול תורה ומצוות מפני שהפקירות נוח להם, אלא על מנת לקבל על עצמם תפקיד לאומי חדש וקשה שלעמים קרובות הם ממלאים אותו אגב התמסרות והתלהבות גדולה כל כך, שיש ומיחסים למדה זו — אמנם בטעות — תכונה „דתית“ ממש, הרי יצרו גם להם מסכת דינים ומצוות, שכל עובריהם יאשמו, וביחוד דיני עבודה ותוצרת ומצוות נהנים ותצרוכת, היינו: פרהסייה שלמה. אין לנו כאן פרהסייה יהודית-דתית נגד הפקרות, אלא יש לנו כאן פרהסייה כנגד פרהסייה. זהו מצבה דתית הממשי של ארץ ישראל, שכל יהודי דת או לא דת, החי ופועל בתוכה, חייב לדעתו ולהתחשב עמו יפה יפה.

אמנם, רק כך עלינו להעריך את מערכת ילדי טיהרן, כמערכת על צביון הפרהסיי של העם היהודי בעולם כולו בכלל ובא"י בפרט. עלינו לזכור כי א"י נהפכה כעת עם חורבן מזרח אירופה, למרכז הרוחני העיקרי ומכאן תצא ההשפעה המכרעת על הגולה כולה בין לטובה בין לרעה ח"ו. ואמנם מאמינים אנחנו, כי א"י או שתבנה עפ"י אמתנו — אמת התורה או שתחרב ח"ו לגמרי. לפיכך לא נתכן פשרה, וותורים, הסח דעת וקלות דעת במלחמה זו. אנו רק בקשנו לדחות מלחמה זו, לא ראינו את שעת החרום הזו התובעת את מתח ורכוז כל הכוחות למעשה הצלת אחים מובלים לטבח, כשעה כשרה ומתאימה להתאבקות פנימית. אחינו עוזבי התורה כמו עלינו התאבקות זו ואנו מצווים לעמוד בשער, כי בנפשנו הוא, בנפש העם ובנפש הישוב.

אין להגיד כי הצלחנו במערכה זו של ילדי טיהרן. נכשלנו בה בעיקר עקב חתירותיו של „המזרחי“, אשר גרם לה לרבנות הראשית להכנע לסוכנות היהודית והכניס מבוכה בדעת הקהל היהודי בחו"ל, אשר לאור פרשת ילדי טיהרן סקת עינים תמוהות לראות את המדרון הרוחני בו מתגלגל הישוב בא"י, הרבנות הראשית לא עמדה במבחן האחרון, היא נרתעה לבסוף מעמדתה התקיפה והסוכנות תזכור לה את הכניעה הזו הרת הסכנות לעתיד לבא. מעז יצא מתוך זכות נתגלגלה לידי ילדי טיהרן, שענינם עורר את הצבור מתרדמתו ומאדישותו, מתוך אספקלרית ילדי טיהרן נראתה בבואת ילדי ארץ שראל, המתחנכים

ברובם המכריע ללא ידיעת תורה וללא שמירת מצוותי'. נראתה חולשתו ורפיונו הארגוני של הצבור החרדי. שהשלים במשך שנים רבות, כי הנהלת עניני הישוב תמסר בידי המתנכרים לתורה. הצבור החרדי יוציא את מסקנותיו הברורות: הוא יעלה את בעית החנוך על ראש כל דאגותיו, לטפול בנוער הארץ ובנוער העולה יקדיש את כל תשומת לבו. הוא ילכד את שורותיו ויקים חזית אחת, יציבה ומוצקת של עם התורה לא תתכונן פרסה חלופית בא"י, לא יהא החנוך החלופי חנוכו הרשמי של העם היהודי תלמודי תורה שבעשתיים עמד העם היהודי איתן מול כל מצוקות הגלות במשך אלפיים שנה, הם, הם, יוסיפו גם בארץ ישראל לשמש בית יוצר לילדי ישראל ולגדלם בקדושה ובטהרה. אגודת ישראל לא נלחמה, כדוגמת הזרמים האחרים בישוב, על חנוך מפלגתי בשביל ילדי טיהרן. היא דרשה בשבילים חנוך לתורה ולמצוות, ברוח ישראל סבא. גם בבתי ספר שברשתה לא הנהיגה אגודת ישראל הדרכה או תעמולה מפלגתית, באשר היא חדורה הכרה ברורה, כי כל בן תורה וירא שמים ימצא כבר, מתוך השקפת עולמו היהודית, את דרכו אל אגודת ישראל. לא הגושפנקא הטבועה על החנוך היא הקובעת, אלא התוכן והצורה, המורים והאווירה. חנוך השופע אהבת תורה ונוטע אותה בנפש החנוך להלכה ולמעשה. חנוך שהתורה היא לו קנה מידה יחידי לאמיתות הערכים שהוא מקנה, חנוך מפי מורים המגשימים בחיי יום יום את תוכנו, חנוך לאמונה תמימה, לאמונת חכמים, לקבלת עול מלכות שמים מרצון ומשמחה. כל חנוך שכזה לו, אגודת ישראל תסמוך את ידי' עליו ותפקיד לרשותו את ילדי ישראל.

חנוך זה עמד במבחן קורות הימים, הוא גדל יהודים שכל יסורי הגלות לא העבירום על דתם ושהיו מסוגלים להתרומם לדרגה העליונה שאדם יכול להשיגה, לדרגת מקדשי ה'. לא נפסקה שלשלת מקדשי ה', עוד נמשכת היא גם כדור זה תשעים ושלש היו תלמידות ומורות „בית יעקב“, שקדשו את ה' במותן מות טהורים. המספר הזה נהפך לסמל, מבלי להשוות גבורה לגבורה והקרבה להקרבה, אל נקפה את חלקם של כמה מילדי טיהרן שקדשו את ה' בחייהם. מספר ארבע עשרה הילדים שבהיותם בטיהרן לא נתגלעו בטרופות רעבה, נרדפו וסבלו, אבל לא נכנעו, אף הוא ראוי הוא שיהפך לסמל. ועוד מספר סמלי: מספר שלשים ילדי טיהראן, שתבעו במפגיע להמסר לחנוכה של אגו"י. וארבעים נוספים שנהרו ממקומות הקליטה השונים העשירים והמפוארים אל אגו"י. אל יהי דבר זה קל בעינינו. ילדים אלה, לא השפיעו מכל הפתויים והאימים, שמדריכיהם הרעיפו עליהם. הם לא הלכו שולל אחרי העושר והאושר הרב שהטילו הפגינו לעיניהם. אף כי האמינו לבדיות המדריכים, כאילו רעב, עניות מנוולת וחוסר כל סכויים, צפויים להם במקומות הקליטה של אגו"י, בחרו בדעה צלולה ובהכרה ברורה, בדרך התורה השלימה. הם מאסו בחיי העולם הזה, כדי שיוכו לחיי העולם הבא, כדי שיקודש ולא יחולל על ידם שם שמים ברבים. החנוך התורני, הטהר של אגו"י נתן פרי הלולים זה, הוא שגדל את מקדשי ה' בחייהם ובמותם. שום כח לא יוכל להעביר את החנוך הזה מן העולם, מזימות כל המתנקשים בו מבחור ומבסנים ינופצו אל צור ההבטחה שנתנה לעם ישראל מפי הגבורה „כי לא תשכח מפי זרעו“.

(כתב קטרוג נוקב, המתאר כיצד הוכשלה בודון הקמתו של ארגון „עלית הנוער הדתי“)

בקץ תשכ"א, נודעזע הציבור החרדי בארץ ובעולם ממבצע השמד ההמוני והאכזרי של „עלית הנוער“, שהעבירה על דתם אלפי ילדים מבתים חרדים ויוצאי ארצון צפון-אפריקה, אשר נמכרו מתוך כפי' ובנגוד לרצון הוריהם ליהיהם של מדיני המולד החילוני והוכנפו על כרחם למוסדות ולקיבוצים חפשיים, היכן שמדריכים אינקביזטורים עמלי לעקור מלבם כל זיק של יהדות ולטמא נשמותיהם. הפצע הבלתי-מגליר בנופה של יהדות-התורה נקרע מחדש, בקיץ תשכ"ד, עת בו ניצב מעל כימת הכנס' הגדולה החמישית בירושלים הג'ר רפאל ברוך מולידאנו, רבה של קנס (מרקו) ונשא את קינתו-יללתו המועזעת על ילדי צפון-אפריקה האומללים, העשוקים לשמד, צמרמורת-אימים חלפה בקרב המדיני מאוייני, כאשר בקעה מפיו ומלבו השותת-דם של הריב הרשיש, היעקה המתרידה: „הילד איננו — ואני אנה אני בא? !“.

היתה זו מהדורה מחודשת של פרשת „ילדי מהרץ“ הידועה לשמצה, או פרשת רבבות ילדי העולים שכאו אחרי קום המדינה והועברו מתוך כפי' על דתם ע"י המדריכים החילוניים. היהדות החרדית נזקקה באותם הימים למערכה נואשת עם חוטפי הנשמות ראשי „עלית הנוער“, אך כל המחאות, התחנונים והאיזמים לא הועילו. זעקתם של „אלפי יוסלף“ המשוועים להצלה רוחנית נשארה תלויה בחלל האוויר. הציבור החרדי בחו"ל השקיע כספים ומאמצים רבים לארגן עליית נוער דתי עצמאית, אולם כל אלה הוכשלו בזדוניות נפשעת על-ידי ראשי „עלית הנוער“ שלא בחלו בשום אמצעי בכדי לחבל בנסיון החדש ולטמון פח-יוקשים לעסקנים המסורים, בעידודם הפאסיבי של נציגי המסד"ל בהנהלת הסוכנות.

בגין נימוקי בטחוניים, כביכול, שדעלי' הבלתי-ליגאלית מן הארצות הנ"ל היתה כרוכה בהן, הצליחה „עלית הנוער“ להשתיק או את השערור' המבישה על כל פרטי פרטי, אשר משום מה לא הגיע לידע צבור. מחבר מאמר, ששורה לאחרונה בשווייץ עם יוזמו של ארגון „עלית הנוער הדתי“ וגילה את הלזט מפרטים רבים של פרשי' כאובה זו, חושף בכתבה דלהלן את האמת המרה והמראגית על חלק קטן ממה שעוללו מרשיעי-ברית בתוכנו ושותפיהם לדבר עבירה, לילדי ישראל מסולאים בפי שלא טעמו טעם הטא.

רובי הפרטים שבכתבה נאגרו מתוך מסמכים מקוריים, וכן על יסוד עדותו של העסקן החרדי ד"ר דניאל מציריך, שנמל חלק פעיל בשרשרת המאמצים והפעולות המקומיות להצלתם הרוחנית של ילדי צפון-אפריקה.

* מתוך מאמר שנתפרסם ב„רגלונ" גליון א' (קפ"ג) תשרי תשכ"ה.

נלוויים מדריכים אודות ה"הכשרה הרחנית" שמדריכי
 "עלית-הנוער" העניקו לתלמידי ישיבות המועמדים
 לעלות לארץ ישראל

ראשיתה של הדראמה המזעזעת, באגרת שהעביר אחד מראשי הישיבה בקזבלנקה, לבן־משפחתו המתגורר בציריך, בשלהי קיץ תשכ"א. באגרת הי' מסופר, כי בין רבבות יהודים העולים בזמן האחרון ממרוקו לארץ ישראל, נמצאים כ-450 בנים ובנות שהוצאו ע"י "עלית-הנוער" שע"י הסוכנות היהודית והם שרויים כרגע במחנה־מעבר בשווייץ. הלה ציין כי רוב הבנים הם חניכי מוסדות "אוצר התורה" וישיבות חב"ד ואף נקב במספר שמות של תלמידים מישיבתו, בעמדו על הצורך להבטיח להם סידורי כשרות ומקומות קליטה במוסדות חינוך דתיים בארץ ישראל.

לאור פנייתו התקשר חבר עסקנים חרדים בציריך עם הסוכנות־היהודית בג'נבה וביקש לברר מצב 450 הצעירים. מהסה"י ענו להם שלא ידוע מאומה על קבוצה כזו, ומפני טעמים של פיקוח נפש אי אפשר לגלות בכלל פרטים בענינים כאלו. ברם, צלצול טלפוני לאטלנטי הקהלה היהודית גילה תוך שעה קלה שבימים האחרונים הוזמנו כמויות בשר גדולות עבור מחנה-נוער במורג'נס, המתאכסן במעון של הארגון "אזע". העסקנים התקשרו עם מנהלי המעון, שאישרו כי הילדים הובאו מצפון־אפריקה. הסה"י סירבה לבקשתם, לאפשר להם לבקר במחנה ולעמוד מקרוב על הסידורים. אף קרוביהם של כמה מהילדים, שרצו לבקרו, לא הורשו, קמו, איפוא, העסקנים ונסעו למורג'נס על דעת עצמם... בבואם נתברר להם שרק 200 מתוך 450 הילדים מצויים במעון של "אזע", ואילו היתר סודרו בבתי גוים וכמרים ובחלקם במחנה־מעבר נוסף שהוקם בראנדו. ה' זה באחד מימות החול והעסקנים מיהרו לארגן קבוצות מתנדבים מבני ישיבות לוצרן ומנטריי, שיצאו לבלות את השבת במחנות עם הילדים.

בחורי הישיבות שהגיעו למחנות, גילו תמונה מחפירה. מדריכם מקיבוצים חילוניים בא"י, "טיפלו" בילדים בלי הרף והסיתום לחיי הפקר, בטענה הידועה: "אתם באים לארץ, וכל התורה והמצות היו נחוצים לנו רק בגלות, כדי שלא נשכח מיהדותנו". לתדהמתם גילו כי בראנדו מפטמים את הילדים באוכל טרף, מאכלים כשרים לא סיפקו בכלל. ניסו להכריח את הילדים לאכול, אלא שבעל המלון, גוי מבטן ומלידה, שטיפל בשנות השואה בהצלת יהודים וידע שאסור ליהודים להכניס לפה מאכלות אסורות, הוא שעצר במדריכים מלבצע זממם ותקף אותם בחריפות. ילדות צעירות ביותר, חניכות מוסד ליובאוויץ' במרוקו, גילו גבורה נפשית ובמשך 14 ימים רצופים התנזרו מכל מאכל והסתפקו בלחם ומים... ביוזמת בחורי הישיבות נתארגן "מנין" לתפלה במחנה, אולם מדריכי הסוכנות היהודית לא היססו מלהפריע לתפלה בצבור, כשהם מתערבים בין המתפללים ומעשנים סיגריות בעיצומו של יום השבת. ביחוד הצטיין בכך מדריך אחד בשם: רייפלר. לבחורים לא ניתן לקיים קשר ישיר עם הילדים ולשוחח אתם ביחידות, היות

והמדריכים החילוניים אימו עליהם בסכינים! עלה רק להציל מפי הילדים, כי הובטח להם שהם נוסעים לא"י ושם ישרור אורח חיים דת, כמו בבית". נתברר גם כי הסה"י מכינה לעצמה מראש, "אליבי" חד וחלק ביחס לחינוך שעתידים הילדים לקבל בא"י וכל ילד נשאל: האם אתה רוצה להיות חפשי? לילדים מבטים דתיים לא היו כל מושג בערמה שזממו להם, הילדים הבינו שנשאלו אם רצונם בחופש ודרור וענו בחיוב, אולם בשביל הסה"י זה הספיק בהחלט בשביל לרשומם כאבודים לישראל ודתו. כל זה נעשה ע"י "עלית הנוער" שבהנהלתו של משה קול, בחסותה הישירה ובשמה של מחלקת העלי"ה ש"י הסוכנות היהודית, שנולה ע"י מר ש"ז שרגאי בירושלים (י"ר) מר ב. דובדבני ראש הסניף בפאריז ומר עקיבא קשת (סגן י"ר) מסניף המחלקה בג'נבה.

מוזעזעים פנו עסקני ציריך למשרדי המחלקה בג'נבה, הביעו מחאתם החריפה והזהירו כי ירעישו את העולם היהודי ויפעלו בכל האמצעים נגד העברתם למולך של ילדים שרובם מבטים דתיים, בניגוד לרצון הוריהם ומתוך כפייתם. אנשי הסה"י נרתעו בתחלה וניסו להוליכם שולל, בהבטיחם ש-450 הילדים נוסעים לא"י כדי להיקלט במושבות חרדיים, וליתר תוקף הריהם מציעים לערוך רשימה מדויקת של ילדים מבטים דתיים ולהיווכח לפי שההבטחה קוימה. מאחר ובדי העסקנים לא היו כל הפרטים המלאים, עלה בידם להרכיב רשימה מצומצמת של 150 ילדים שדתייתם ודאית ולהעבירה לעסקן מר רפאל ר. מבני ברק, שעמד על המשמר בבוא הילדים ממרסיל לא"י והזעיק אתו את חבר, "הפעילים". ימים מועטים בלבד נדרשו לעסקנים כדי להיווכח, באיזו צורה שפלה רמו ע"י אנשי הסה"י. במקום להעבירם ישר למקומות-קליטה דתיים הובאו תחלה הילדים למחנה, "רמת-הדסה" ועל אתר פוזרו בחשאי-חשאי לקיבוצים שונים בכל פינות הארץ, בכדי לשלול את האפשרות שימצאו אותם. וכשנוצרה בגין כך סערה ציבורית גדולה ניאותר ועדת-המיון (שהוקמה בהשתתפות ב"כ הרבנות הראשית לאחר לחץ כבד של עסקני אירופה) למיין כאילו מחדש את משלוחי הילדים, וסופו העגום של "מיון" אומלל זה אולי לא ידוע כ"כ בצבור: מתוך 450 הילדים מוינו ונבחרו 100 ילדים מפגרים ובעלי מום שכליים, שהוקצו בתור, "מכסה" למוסדות הדתיים של הגאון מפוניבז' ועוד. אנשי הסוכנות הצטדקו בטענה שרשימת הילדים הדתיים אבדה, והכרטיסי"ם משובשת, וכשזורמים משלוחים של אלפי ילדים קשה לברר להיכן נעלמו כמה מאות ילדים דתיים...

התסיסה והמרירות בקרב יהודי צפון אפריקה וההסכם שבין הסה"י ועסקני יהדות שווייץ שנעשה פלסתר

בשלב זה עלתה על הפרק ההצעה, להקים ארגון, "עלית נוער דתי" עצמאי, שלא יהא כפוף ותלוי בסוכנות היהודית. יהודי שווייץ היו נסערים כליל לנוכח גזילת הנשמות ו, "הכשרתם" הרוחנית בתחום מושבם והיו נכונים לעשות הכל בכדי

להציל את ילדי העולים משמד ורוחני. חבר הפעילים הציע לעסקני ציריך לנסוע בעצמם למרוקו, לבחור את הילדים הדתיים המועמדים לעלי, להביאם ארצה ולסדרם במוסדות על חשבון גוף כספי עצמאי. שיקום.

ד"ר משה ר. רופא ילדים במקצועו, הפסיק את עבודתו ונסע „לארץ המסיימת". הצעתו לנציגי הסה"י באותה ארץ, שיאותו למסור את הטיפול בילדים דתיים לגוף עצמאי שיסדר עלייתם וקליטתם, נתקלה בסירוב מוחלט. נסינו לבוא במגע ישיר עם הורי הילדים המועמדים לעלי לא עלה בידו, מכיוון שלרגלי התנאים המסוכנים ה"י הכל אפוף סודיות וקשה ה"י לברר מי ומי בין הנוסעים. קם וביקר, איפוא, אצל כל רבני מרוקו והעמידם על האמת המרה, כי במדה ובני עדותיהם ימשיכו למסור ילדיהם לב"כ הסוכנות ולא לאנשידת מהימנים יה"י הדור הבא שלהם כולו אבוד ומתנכר ליהדות. אורגנו אספות הסברה והתסיסה בקרב יהודי הארץ היתה רבה. ההורים פקחו עיניהם לראות מה שמעוללים לילדיהם וכמעט שהופסקה כליל המשכת ההרשמה לעלית הנוער לא"י. ה"י זה נסיון כביר מצדם של ההורים, בהתחשב עם הסכנה המתמדת שריחפה או לחייהם של היהודים. היו אלה ימי ביקורו של נאצר אצל מלך מרוקו והממשלה המרוקאית השתדלה להוכיח את עצמה כלפיו ברדיפות ומעצרי היהודים. רשיונות-נסיעה שניתנו יום אחד בוטלו למחרת והאווירה הכללית היתה בלתי בטוחה.

הורים ששלחו ילדיהם עם המשלוחים, עשו זאת לרוב מטעמי פיקוח-נפש. אולם היו גם כאלה שעשו זאת מתוך דאגה לעתיד חינוכם הטוב של ילדיהם. החתך הרגיוני של בתי החינוך היהודים-במרוקו ה"י אותו פרק בערך כך: בתי הספר של חברת „אליאנס" במגמה צרפתית חילונית, שתקציבם ממומן ע"י הממשלה ובהם מבקרים כ-50 אלף תלמידים ותלמידות מרוחקים מיהדות אמת; מוסדות הרשת החינוכית, „אוצר התורה", שתקציבם כוסה בחלקו ע"י ארגוני הג'וינט ו„אזע" והכילו כ-12 אלף תלמידים; בתי החינוך „אהלי יוסף יצחק ליובאוויץ", שהמקור הכספי היחיד שלהם הוא מלשכת האדמו"ר רמ"מ שניאורסון ביאסטרן-פארקווי 770 אשר בברוקלין, ובהם למדו מסיבה זו רק כחמשת אלפים בנים ובנות, מחוסר אמצעים לקלוט תלמידים נוספים. מצב זה יצר קשיים רבים להורים שבקשו לתת חינוך יהודי אמיתי לילדיהם ומסיבה זו נמצאו רבים, שבתמימזתם חשבו להבטיח את עתיד חינוכם הטוב ע"י הפקדתם בידי שליחי הסה"י לשם עלי לא"י. ...

ד"ר משה ר. הבהיר בפניהם את המציאות ההפוכה מזה כמות שהיא, שבמסירת ילדיהם לב"כ הסה"י הריהם חורצים גורלם לתרבות רעה, כיון שכל הבטחותיהם לסדרם במוסדות דתיים בא"י הבטחות שוא הן. ביוזמתו ערכו רבני מרוקו אספות הסברה ונאמו בימי ראש-השנה בקזבלנקה, במקנס, וביתר הערים, כשהם מעוררים את ההורים להישמר מלמסור ילדים לנציג הסה"י, כיון שזוהי הצלת-גוף במחיר שריפת נשמה, והרי אמרו „גדול המחטיאו יותר מן ההורגו"!

עם שובו של ד"ר משה ר., נתכנסה בשווייץ בחוה"מ סוכות תשכ"ב אספת הצלה מרכזית, בהשתתפות נציגי כל הקהלות החרדיות: ציריך, לוצרן, לוגאנו, באול וג'נבה. באספה זו הופיע גם מר עקיבא קשת, ממחלקת העלי של הסה"י

בג'נבה. האוירה היתה נסערת ביותר, הצטדקויותיו של מר קשת, שניסה להסביר את צורת ה"טיפול" בילדי צפון אפריקה בנימוקים "סודיים" ו"בטחוניים" שהיו בלתי נמנעים כביכול בגין התנאים המיוחדים של עלי' מיסתורית זו, נתקבלו בשאט נפש ובזעם גלוי. האספה בחרה בועד שהורכב מנציגי כל הקהלות והחוגים, אשר התחייב לפעול להצלתם הרוחנית של הילדים, אם בדרך של שיתוף פעולה עם המוסדות המטפלים והבטחת המשך החנוך הדתי לכל מי שרוצה בכך, ובמידה והללו יסרבו — בהקעה פומבית של מזימות "עלית-הנוער" והקמת ארגון עצמאי של ע"נ דתי, שיטפל במישרין בהוצאת הילדים מן הארץ ה"מסויימת" והבאתם ארצה. נתכונן גם ועד-פעולה מצומצם בראשות הג"ר משה סלובייצ'יק, ראש ישיבת לוצרן דאז, והעסקנים: ד"ר ד. רוטשילד, ש. שוורץ, יעקב פינס (סגן יו"ר ההסתדרות הציונית בשווייץ) י. ורימזון, ו. רונגרטרן — קשת מגוונת מכל חוגי היהדות.

בי"כ הסה"י מר קשת שחשש מפני הפרעות למגבית, "עלית הנוער", ניסה להניא את העסקנים מביצוע תכניהם והעמיד פנים כאילו הסה"י נכונה בעצם לסייע לחרדים, אלא שאין הם מסוגלים בכלל למבצעי הברחה והעפלה קשים כאלו. לשאלה, אם תתיר הסה"י לשחרר יהודים חרדים בעבודתם בארץ המוצא, במחנה המעבר שבמרסיל ובדרך לארץ-ישראל? השיב מר קשת בחיוב, בהתנאות שהאנשים יהיו בלתי מפלגתיים ויהיו מסוגלים מבחינת כושרם להביא תועלת רוחנית ומוסרית בקרב העולים. היו אלה ימים בהם הגיע זרם הגירה מארץ-המוצא לכדי 20,000 עולים לחודש בקצב של 700 ליום, שהגיעו למרסיל ומשם הפליג חלק מהם ישירות לארץ וחלק נשאר במחנה קליטה מקומי לתקופת מעבר והיה צורך לספק לו תשמישי קדושה והדרכה. בגמר האספה הושג הסכם רשמי עם ב"כ הסה"י לפיו יסעו נציגי הצבור החרדי בשווייץ למרוקו ויבחרו ילדים דתיים מבין המועמדים לעלי', ובהתאם לרשימה שיגישו יובאו הללו ע"ח הסוכנות לאירופה וישוהו במחנה מעבר של הסה"י 6 חדשים, היכן שמדריכים חרדים יטפלו בחינוכם, ואח"כ יובאו לא"י בליווי המדריכים הדתיים ויסודרו במוסדות חרדים ע"ת "עלית הנוער", בתנאי שלא יוקם ארגון דתי נפרד.

מר קשת אף אישר הסכם זה בפעם נוספת, במכתבו [מס' 6608] לד"ר דניאל, מיום כ"ד בתשרי תשכ"ב. בו הוא מתחייב כדלהלן:

....על ע. קשת לדאוג שנציגי הצבור החרדי בשווייץ או שליחיו יסיעו לארץ באניות העולים, יוכלו לבוא במגע עם העולים וביחוד עם הילדים המיועדים לע"נ עד להופעתם בארץ בפני ועדת המיון. הילדים ייקלטו בארץ במוסדות הדתיים של עלי' הנוער".

כבר פסקא אחרונה זו מהוה נסיגה סותרת מהתחייבותו הקודמת של הג"ל באספת ציריך. עוד נשוב להלן לברר גם באיזו מדה קוימה הבטחה, "מתוקנת" ומסוייגת זו, שאושרה טלגרפית גם ע"י מר דובדבני במברקו לד"ר דניאל לאמור: "מאשרי ההסכם. איש הקשר: עקיבא קשת בג'נבה — עליה". אולם לשם השלמת התמונה נצטט תחילה בפני הקורא סמך מאוחר יותר,

שאינו אלא אגרת מר ש"ז שרגאי מירושלים למרן הגר"א קוטלר זצ"ל, שהשתתף במאבק להצלת ילדי צפון-אפריקה, בימי ביקורו בארץ. אגרת זו, מיום י"ב בכסלו תשכ"ב הכתובה על גבי פירמה רשמית של הסה"י ומסומנת בציון „אישי", תבהיר לנו לא רק את השתלשלות האירועים שיסופרו להלן, אלא גם ובעיקר את הלך רוחם של ראשי המפד"ל, את יחסם וסגנון דיבורם כלפי גדולי התורה, או את הנסיון המגמתי להוליכם שולל בנימה של התחסדות, ואת חלקם בפרשה המבישה. כי הנה כותב מר שרגאי למרן זצ"ל, כהאי לשנא:

שמחתי להיפגש עם כת"ר אמש, ושותף אני לצערו ולכאבו על הפגמים הקשים והחמורים שבמדינת ישראל, מבחינת הדת. רציתי להעלות במכתב זה אחדים מתדברים שאמרתי בפגישה זו, גם אם לא כסדרם:

א. לדעתי יש צורך שבארץ ובחו"ל יהי בכל מקום איש אחד מוסמך ומחייב את כל החוגים (פרט לנסורי קרתא, כמובן) שאינם בהסתדרות הציונית, וגם אותי ואת חברי, כמובן.

ב. אני בעד פרסום וקריאה לתקון הדברים הטעונים עוד תיקון, כפי שכת"ר הזכיר: ענין קליטת הצעירים, בעית האולפנים, הפגישה עם הורים בקשר לחינוך ילדיהם, אולם, יחד עם זה יש להדגיש את הדברים שתיקנו בקשר לעה"נ ללא הורים, ואין להכליל את הדבר הזה ולומר שהדברים אינם בסדר. כי זה לא אמת. ואם מישוה יביא בפני מקרה — אני נכון לבדוק אותו ולעשות הכל כדי לתקנו.

ג. מחלקת העלי מוכנה לממן את הוצאת הילדים ממקומותיהם, התזקתם בחו"ל עד עלייתם והוצאות עלייתם, בתנאי שלמטרה זו לא תיעשה על ידכם שום מגביית נפרדת.

ד. מחלקת העלי מוכנה להוציא את הילדים ואת הנוער, שאתם תמצאו לנו שמוותיהם וכתובותיהם, ולמסור אותם לידכם מיד בהגיעם לאירופה.

ה. אני חוזר ומאשר הסידור שמר דובדבני עשה עם נציגו של כת"ר בשווייץ, אם כבודו יעמיד לרשותנו אנשים מתאימים.

לשינוי המצב בכללו במדינת ישראל מבחינה דתית, שכב' עמד על כך בדבורו והסברו המקיף שיש צורך בו לגופו, כי היא חיינו ואורך ימינו, איני רואה רק דרך אחת: שיעלו יותר יהודים דתיים מן הארצות החפשיות, אנשים בעלי עמדה עצמאית, גדושי אמונה, תורה, מצות ומעש"ט, וימלאו את הארץ תורה ויוסיפו קדושה על קדושתה. לי אין כל ספק כי אילו היו יותר יהודים דתיים בארץ, המתנהגים בכל הליכותיהם לאורה של התורה, היו ע"כ מאהבים את הת"מ על היהודים היושבים בארץ, היו נמצאים במוסדות במדינה והיו משפיעים על מהלך החיים הרוחניים בארץ.

...מה שכב' מבקש [מ"צ הנציגים של המפד"ל בהנהלת הסה"י]

— שלא נחפה על פגמים. ואני רוצה כאן לחזור ולהודיע שאיננו מחפים ואיננו מכסים על שום פגם ואנו נשמח לכל עזרה צבורית לתקן את הסעון תיקון. אבל מאידך — לא יכולים לעבור בשתיקה כשמפרסמים דברים שאינם אמת".

המגוחך שבקטע האחרון ממכתבו של מר שרגאי עולה על המכאיב שבכל סעיפי ההבטחות דלעיל, אשר נתבדו בסופו של דבר. לא נטרח כאן להפריך את מכתבו של ה"שותף לצערו ולכאבו" של מרן הגר"א קוטלר זצ"ל על ירידת הדת, כיון שהוא מופרך מאליו. למי שבקי קצת בהשתלשלות העניינים אח"כ מיותרים בכל כל פירושים נוספים. אף מי שאינו בקי בה ביותר, יעמוד מאליו בהמשך הדברים, על מלוא המשמעות של ההצהרה התגנית שרואה את הפתרון לשאלת בצור הדת בהגברת העלי' הדתית בעת ובעונה אחת שילדי העולים הדתיים נעשקים מידיהם לשמד רוחני, ובתוספת היומרנית ש"איננו מחפים ואיננו מכסים על שום פגם".

נשוב לשרשרת העובדות: ועד העסקנים בשווייץ התחיל בפעולה והתקשר עם עסקני חבר הפעילים בא"י ועם הוועד המיוחד שהוקם מקרב ראשי אגו"י בארה"ב ע"י מרז הגר"א קוטלר זצ"ל להצלת ילדי צפוראפריקה. בדרשו לשגר מדריכים מנוסים יד"ש מיוצאי מרוקו, שיתאימו למשימת הטיפול בעולים. היה קשה מאוד להשיג במהירות כאלו. עד שמרן זצ"ל הצליח להשיג כוח אדם, ה" זה תלמידו הרב אדער, יליד מרוקו ובוגר ישיבות סונדרלנד ולייקוד, מוכשר לתפקידו, שאף מצא חן בעיני ב"כ הסה"י ונשלח למחנה המעבר במרסיל בצוותא עם מדריכים דתיים נוספים. הדו"ח הראשון ששיגר ה" מועז. הוא סיפר באיזו מדה זוועתית מרומים העולים, ביחס לעתידם הרוחני ועתיד ילדיהם בא"י. בהשפעת המדריכים עמדו העולים על זכויותיהם ל"הגדרה עצמי" וסירבו לחתום על "מסמכי קבלת מרות" של אפוטרופסי העלי'. מסיבה זו עוכבה עלייתם ארצה ומנהל המחנה הראשי ניסה בכל הדרכים לגרש את המדריכים הדתיים — סימן שעשו עבודה יפה... מוסד "אוהל יוסף-נוברהדוק" בפובליין רכש באותם הימים ארמון גדול במרסיל, בו עתידים היו להשתכן זמנית הילדים הדתיים שיבואו, בתקופת המעבר לפני עלייתם ארצה. הוועד השווייצארי שדרש מהסה"י את פרעון-השטר והרשאת המדריכים הדתיים להתלוות אל הילדים ארצה, נתקל באזנים אטומות מר קשת מג'בה הפנה אותם למר דובדבני בפאריז והלה טען, שהסה"י לא תשתף פעולה עם מסיתים ועם שלומיאלים כאנשי נוברדוק, המתעלמים מתנאי העבודה המסוכנת ומסכנים שלומם וחיייהם של פעילי... .

ד"ר דניאל הודיע לב"כ הסה"י בשם ה"וועד", כי במדה וההסכם אודות המדריכים הדתיים, לא יכובד, יהי' נאלץ להפעיל את ארגון העלי' העצמאית צמודה באורח טבעי למגבית נפרדת. הסכם יחדש נחתם עתה בין שני הצדדים, לפי יוכלו ב"כ החרדים לספל בעצמם בהוצאת הילדים והבאתם לארץ ע"ח הסוכנות, בתנאי שחלוקת הילדים למוסדות תיעשה במשותף עם עה"נ ולא ע"י הוועד לבדו. ב"כ הסה"י בקשו רק ארכה של חדשיים (בגלל קשיים פוליטיים

ומדיניים!) עד להפעלת העל" ובינתיים יעשו הם עצמם שירות זה ליהדות הדתית על יסוד רשימות ילדים שיוגשו להם הם הבטיחו שהענין מסודר וטעון רק הסכמה משרגאי. „רק אל תקימו רעש“ טענו בלי הרף, הרעש עלול להזיק לכל הענין [ולמגבית המאוחדת? ...]

וכשהגיע תור הסכם זה לתרגום בשפה מעשית, כשהסה"י נדרשה לממן הוצאות עלייתם של ילדים דתיים בהתאם להתחייבותה, הודיע מר קשת במברקו מיום 19.2.62 לד"ר דניאל, כי „בהתאם להוראות מירושלים לא נוכל לצערנו לממן עלית הילדים כל זמן שהרב קוטלר לא אישר את ההסכם שהוצע ע"י מר שרגאי במכתבון (המנווט לעיל) אל הרב"י... הגר"א קוטלר וצ"ל נדרש, איפוא, לענות אמן אחרי תוכן אגרתו של מר שרגאי, על כל הכלול בה ומשתמע הימנה...“

הילדים הדתיים ש„נעלמו“ בדרך והפעולה הנוקטת של עלית נוער בלתי לינאלית עצמאית

לעסקני ציריך ה" ברור מראש, כי אסור להם להמתין חדשיים תמימים כדי לקבל אישור שהסוכנות לא תכבד התחייבויותי, הנהה שהיתה למעלה מכל ספק. מאידך גברה דרישת ה„פעילים“ להפעיל מיד את העל"י העצמאית ולפתוח במלחמה אקטיבית ב„עלית הנוער“ בכל המישורים [ובראש וראשונה: במגבית שהיא מנהלת בימי החגים דאז] שתפסיק אחת ולתמיד את ציד"ה הנשמות. לבידור נוסף הבהירו ה„פעילים“, כי עומדים לרשותם 230 מקומות קליטה בטוחים וברגע הצורך לא יחסרו מקומות נוספים. הוחלט, איפוא, לפעול בשתי החזיתות בבת אחת. נציגי ה„וועד“ בציריך יצאו למרוקו, במטרה לבדוק את אפשרויות הפעולה ובו בזמן לוודא באיזו מדה עומדת הסה"י בדיבורה.

באספה חשאית עם רבני מרוקו, נתברר לשליח ציריך כי בתנאים הנוכחיים ובאווירת-האימים ששררה אז קשה יה" להשיג הסכמתם של הורים דתיים חדשים למסור ילדיהם לעל"י באמצעות הסה"י. על יסוד הבטחתה לעסקני שווייץ. רבה של מקנס הג"ר רפאל טולידאנו (כיום: בארץ ישראל) הביע בפומבי את השקפתו, כי יהודי מרוקו מסוגלים להישאר בנאמנותם ליהדות רק אם יושיבו בם בא"י במושבות עצמאיות, במסגרת המקורית שלהם ולא במדה שיפוזרו בין עדות אחרות, אפילו דתיות. כל שינוי בצביון החיים שלהם עלול לערער את יציבותם — אמר. ד"ר דניאל השיג רשימה של קבוצת ילדים גדולה מתלמידי „אוצר התורה“, שנרשמו עוד לפני כן והתכוננו לעל"י במסגרת הסה"י, והגישה למנהל עה"ג בדרישה לראות בילדים קבוצה דתית שבחסות „הוועד“ ולבצע הוצאתם כפי תנאי ההסכם, דהיינו להודיע ל„וועד“ ברגע בואם למרסיל, כדי שיוכל לצרף אליהם מדריך דתי. אולם אנשי הסה"י התעלמו בזדון מהבטחתם והעלימו כליל את גורל הילדים הדתיים, בהצטדקם בנימוקים אבסורדיים ביותר.

לא נותרה איפוא שום ברירה, בתום תקופת 2 החדשים, כי אם לארגן

עלי עצמאית. מטעמים מובנים אי־אפשר לפרט את דרכי הפעולה המסועפת של עלי חשאית זו, שהיתה כרוכה לא רק בהוצאות כספיות עצומות, אלא גם בסיכון רב ובשיחוף פעולה עם מומחים ל„מקצוע“ זה. ברם, די לקבוע — על יסוד עובדות מאושרות ועדויות מהימנות — כי ברגע שנודע לאנשי הסה״י על קבוצת הילדים ששמו לדרך פעמיהם, לא בחלו בשום אמצעי פסול כדי להכשילם ובכך סיכנו את חיי הילדים עצמם, נוסף לגרימתם למאסר מדריכיהם. הילדים שהגיעו לחופי ארץ שכנה בדואר חבילות ימי, ללא מסמכים, היו חסרי־ישע לנוכח סירובה המוחלט של אנשי הסה״י להגיש להם עזרה וטיפול ויזמתם להסגירם בידי המשטרה. אמנם לאחר מ״מ מייגע ניאתו אפטרופסי העלי לצרף קבוצה בת 37 נפשות בליווי מדריך דתי לאנית־עולים שהפליגה לא״י, רשימת השמות הועברה בדחיפות לא״י, אולם כעבור ימים ספורים הודיעו העסקנים בטלקס מא״י כי האנ״י עגנה בחיפה ומתוך 37 הדתיים הגיעו רק 17, בעוד שהנותרים סופחו לילדי־המולד ע״י צידי־הנפשות שמצאו דרכים חדשות כיצד להתגבר גם על הקושי ששמו: מדריך דתי. ההצלחה האירה פניו יותר למבצע אחר, בו הוצאו 18 צעירים מצויידים בדרכונים „רשמיים“ והובאו ארצה בלויית הרב אדערי, שעבר אתם את הגלגולים במחנה הקליטה בנאפולי וניצל בקושי מגזירת גירוש שהוצאה נגדו ע״י המנהלים החילוניים...

המאבק שנמשך עם „עלית הנוער“ החריף והלך מיום ליום. הסה״י הוזהרה בפעם נוספת ע״י ועד העסקנים, שקבלה שוב הבטחות מרדימות. אותו זמן שב הגר״א גוטלר זצ״ל מביקורו בא״י וקרא לאספה רבתי של פעילי אירופה בלונדון, בהלהיבו אותם לארגן עלי עצמאית. לפי הצעתו נסעו 2 מחלמידי שנמצאו בשיבת „תורת־אמת“ בניצח״ל לארץ המוצא וארגנו קבוצה של 80 ילד וילדה שנבחנו על ידם ונמצאו דתיים ומועמדים לעלי. בעצם ה״ צורך דתוף עוד יותר בהעלאת הרוגות בעיקר, בגין היותן שרויות בחברה הערבית המסוכנת — אולם מעטים שמו לב לכך. פעולת ההכנה עברה בחשאי ובסודיות גמורה. בעזרתו של פרופסור גודע מאוניברסיטת ראבאט, אשר קיים קשרי ידידות עם מוחמד קיסר מרוקו, הוכנו כל הסידורים הפורמאליים ולילה אחד הועברו הילדים בטיסת צ״ארטר למרסיל. לפי המתוכנן צריכים היו להמשיך במטוס אחר ישר לא״י, אולם כאן נוצרו קשיים חדשים, שהוערמו במישרין ע״י הגורמים ה„מעוניינים“. בגין ביטול טיסות ה„צ״ארטר“ ע״י הממשלה ה״ צורך להיזקק לטיסת עולים של „אלי־על“ והילדים הועברו מסיבה זו לשווייץ. הקונסול הישראלי במרסיל סירב להעניק לילדים היתר כניסה, בנימוק: אין לי הוראות מא״י. שוגרו מברקים דחופים. מר שרגאי חבריק שהילדים תחת חסות מחלקתו וביקש לציידם בהיתר כניסה — ולשוא. כנראה: מדיניות מגבוה. הקונסול הישראלי בשווייץ הערימה קשיים חדשים אף היא. באורח ארעי סודרו הילדי במעון „אזע“ במורגנס.

בסופו של דבר התגבר רצח־ההפלדה של עסקני שווייץ על כל הקשיים. אושרו היותם והאורון עם הילדים הגיע בשעטו״מ ללוד, כשמשטרת ישראל ממתינה לו בקוצר־רוח ומקוה לשוא למצוא בק נוסעיו את יוס״לה שוהמכר...

מסע סירור ועונשין, בו הראתה „עלית־הנוער“ את נחת זרועה ועדיין סרם הגיעה הפרשה אל קיצה. הגיע עוד משלוח בן 20 ילדים, בס"ה הובאו במסגרת העלי העצמאית כ־150 ילדים שנקלטו אחרי קשיים מרובים במסדות שונים וניצולו ליהדות-אמת, מחוסר מקומות לא הובאו יותר. הפעילות המיוחדת נפסקה ומני אז ועד היום מסיפים לבוא מאות ואלפי ילדים מצפון אפריקה, הגולשים ישר לבי זרועות החינוך החילוני — באין מפריע.

„עלית־הנוער“ שפכה מלוא חמחה על המוסדות שקלטו את ילדי העלי העצמאית. נוהלה תעמולת־זוועה בעתונות־העולם נגד מארגני המבצע. הסה"י פרסמה באמצעות סוכנות איט"א בעתוני אמריקה, כי העסקנים של אגו"י אינם מסוגלים לסדר מקומות קליטה לילדים והקבוצה הראשונה שהגיעה ארצה סובלת מתנאים איומים, מכיון שאומסנה בשיבות... מ. קול הודיע רשמית שכל מוסד שיהיו לקלוט אפילו ילד אחד מילדי העלי העצמאית של עסקני שווייץ — תופסק השתתפותו של עה"נ גם באחזקת הילדים שבמסגרתה. אשר נמצאו במוסד לפני כן [זוהי הסיבה שתפוסת המקומות שהוכנו לא נתמלאה] ובו בזמן פרסמה שוב עה"נ בעתונות שהמסדות הדתיים לא מסוגלים לקלוט הילדים מכיון שאין מי שיממן הוצאות אחזקתם... את עסקני שווייץ שחבצו מהסה"י 70 אלף פראנקים ע"ח הוצאות הסעת הילדים, בהתאם להסכמים בע"פ ובמברקים עם נציגי הסה"י ולהתחייבותו של מר שרגאי במכתב להגר"א קוטלר זצ"ל, אותם פטר מר שרגאי בחיוד זועם: לא הבטחת, ולא הסכמת, ולא תקבלו אפילו פרוטה אחת! ואילו האנשים שהשתתפו בגופם במבצע העברת הילדים, נידונו פשוט לעונשין ולסבל ע"י הסיירור שהופעל נגדם. מהם ופוסדו מעבודתם, מהם ונפלו קרבן למעצרים וניגזים כתוצאה מאכילת קורצא, ודי בזה. יתר פרטי השלמת מלאכת ההדחה חרותם קרי וכתיב על גילי פניהם וחזות דיוקנם של רבבות הילדים, הנמצאים כיום בארץ הקודש ולא לנו הם, כי אם לצרינו.

זוהי תמצית עובדתית מקוצרת על פרק כאוב אחד ממסכת רוויית-דם של המאבק הנואש על דיוקנם הרוחני של ילדי צפון אפריקה, ששהנו המולך החילוני קמו עליהם לעשקם מחיק היהדות ואילו הלכת המאבק של הפרשה הטראגית, מבמה וכמה בחינות בלפי פנים ובלפי תו, מהווה נושא בפני עצמו ומשמש חומר למחשבה רצינית של כל יחיד שאינו מופסק מברית־הערבות ההדדית של עמנו. דמם התוספ של ילדי צפון אפריקה שנעשקו לתרבות רעה, פרם נח ועדיין לא שקם פריחתו. ילדי צפון אפריקה באשימים את כולם, וגם אותנו!